

ROMERSKA
KEJSARE
306-641

KORTA BESKRIVNINGAR
I ETT GOTISKT PERSPEKTIV

LARS BÄGERFELDT

Romerska kejsare 306-641. Korta beskrivningar i ett gotiskt perspektiv.
Lars Bägerfeldt.

Tillägnad Katarina, Josefin och Johan

EN LITEN HJÄLPREDA för att få ordning
på de romerska kejsarna under den period
när goterna och romarna historia var tätt
sammanvävda med varandra.

Begrepp

i Öst = i östromerska riket

i Väst = i västromerska riket

Titlar

augustus = kejsare

caesar = vicekejsare

magister militum = mästare över soldaterna, en av de högsta befälhavarna

patricie = romerskt adelskap

comes = "greve" med militär överhöghet i en eller flera provinser

© Falköping 2005.

Tryckt på Kompendiet, Göteborg

ISBN 91-88418-05-7

Innehåll

Förord.....	5
ROMERSKA IMPERIETS KEJSARE 306-395	6
År 306-310 - flera olika kejsare.....	6
KONSTANTIN den store (306-337) – troninkräftare	6
Marcus Aurelius Valerius MAXENTIUS (306-312).....	7
Domitius ALEXANDER (308-309) – troninkräftare	8
Valerius Licinianus LICINIUS (308-324).....	8
Aurelius Valerius VALENS (316)	8
MARTINIANUS (324)	9
CALOCAERUS (333/334) – troninkräftare	9
Flavius Julius KONSTANTIUS II (337-361).....	9
KONSTANTIN II (337-340).....	10
Flavius Julius KONSTANS I (337-350).....	10
NEPOTIANUS (350) – troninkräftare	10
VETRANIO (350) – troninkräftare	11
Flavius Magnus MAGNENTIUS (350-353) – troninkräftare.....	11
DECENTIUS (351-353) – troninkräftare	11
GALLUS Caesar (351-354)	12
SILVANUS (355) – troninkräftare	12
JULIANUS avfällingen (360-363) – troninkräftare.....	12
Flavius JOVIANUS (363-364) – troninkräftare	13
Flavius VALENTINIANUS I (364-375).....	14
VALENS (364-378)	15
PROKOPIUS (365-366) – troninkräftare	16
MARCELLUS (366) – troninkräftare.....	17
GRATIANUS (367-383)	17
FIRMUS (c:a 372-c:a 375) – troninkräftare	18
Flavius VALENTINIANUS II (375-392)	18
Flavius THEODOSIUS (379-395)	19
Magnus MAXIMUS (384-388) – troninkräftare.....	20
Flavius VICTOR (384-388)	21
Flavius EUGENIUS (392-394) – troninkräftare.....	21
KEJSARE I VÄSTRA DELEN 395-476 (480).....	23
Flavius HONORIUS (393-423).....	23
MARCUS (406) – troninkräftare	24
GRATIANUS (406-407) – troninkräftare.....	24
KONSTANTIN III (407-411) – troninkräftare	24
KONSTANS II (409-411) – troninkräftare.....	25
MAXIMUS (409-411) – troninkräftare	25
Priscus ATTALUS (409-410, 414-415) – troninkräftare.....	25
JOVINUS (411-413) – troninkräftare	26
SEBASTIANUS (412-413) – troninkräftare.....	26
KONSTANTIUS III (421)	26
JOHANNES (423-425) – troninkräftare	27
Placidius VALENTINIANUS III (425 - 455)	27
Petronius MAXIMUS (455).....	28
Eparchius AVITUS (455-456).....	29
Julius Valerius MAJORIANUS (457-461).....	29
Libius SEVERUS (461-465)	30
ANTHEMIUS (467-472).....	30
ARVANDUS (468) – troninkräftare.....	31
ROMANUS (470) – troninkräftare	31
Anicius OLYBRIUS (472).....	31

GLYCERUS (473-474).....	31
Julius NEPOS (474-475/480).....	32
ROMULUS AUGUSTULUS (475-476).....	32
KEJSARE I ÖSTRA DELEN 395-641	33
Flavius ARCADIUS (395-408).....	33
THEODOSIUS II (408-450)	34
MARCIANUS (450-457).....	35
LEO I slaktaren (457-474).....	35
LEO II (474).....	36
ZENO (474-491)	36
Flavius BASILISCUS (475-476) – troninkrätare	37
LEONTIUS (484-488) – troninkrätare	37
ANASTASIUS (491-518)	38
JUSTINUS (518-527).....	38
JUSTINIANUS I (527-565)	39
JUSTINUS II (565-578).....	42
TIBERIUS II Konstantin (578-582).....	43
MAURICIUS (582-602).....	44
PHOCAS (602-610) – troninkrätare.....	45
HERACLIUS (610-641) – troninkrätare	45

Förord

Under flera sekler fanns det en nära kontakt mellan goterna och de romerska kejsarna. Dessa beskrivningar av kejsarna i det romerska imperiet mellan åren 306-641 har skett i ett gotiskt perspektiv, varför i första hand sådan information tagits med som på något sätt kan vara av intresse för att förstå goternas situation. Här återges historien såsom den uppfattas av forskare och historiker, varför det kan finnas skillnader mot vad som står skrivet i krönikor och andra skrivna dokument.

Kontakten mellan goter och romare blev stark redan omkring år 200 i samband med goternas ankomst till trakten nordväst om Svarta Havet. Kriget mellan dem pågick sedan fram till mitten av 200-talet, under en tid när kejsarna ofta var kortlivade och det dessutom kunde finnas flera konkurrerande kejsare samtidigt. Från och med Konstantin den store i början av 300-talet stabiliserades kejsarmakten och det romerska samhället förändrades genom ett flertal reformer. En viktig förändring var den definitiva delningen av imperiet år 395.

Från den senare delen av 300-talet och fram till 620-talet var romarnas och goternas historia sammanflätad med varandra, men efter det att romarna drog tillbaka sina härstyrkor från södra Spanien lämnades visigoterna i fred. Därefter kom de aldrig mer att ha någon närmare kontakt med varandra.

Lars Bägerfeldt
2005-01-01

ROMERSKA IMPERIETS KEJSARE 306-395

År 306-310 - flera olika kejsare

Kejsarna Maximianus Herculius, Galerius, Severus, Maxentius, Licinius och Maximinus Daia

När Konstantin den store utropades till kejsare år 306 fanns det under de följande åren ett flertal andra personer som ansåg sig ha rätten till kejsartiteln.

Maximianus Herculius och Diocletianus innehade kejsartiteln tillsammans fram till maj 305. De överlämnade den östra delen av imperiet till Galerius och den västra till Konstantius Chlorus. Året därpå utropades Konstantin den store till kejsare i Britannien i samband med att hans fader Konstantius Chlorus dog, men Galerius svarade med att utropa Severus till sin medkejsare i Väst. Situationen förändrades dock i oktober 306 när Maximianus Herculius såg till att hans son Maxentius blev utnämnd till kejsare i Väst, vilket resulterade i ett inbördeskrig. Galerius skickade i väg Severus för att belägra staden Rom, men han blev genom list lurad att ge upp och överlämnade sig till Maxentius. År 307 dog Severus under oklara omständigheter, varpå Galerius återvände till Italien från det persiska kriget men kunde ingenting uträtta. År 308 försökte Maximianus Herculius återfå kejsartiteln och ville därför avsätta sin son Maxentius och ingå ett förbund med bland annat Galerius. Som ett resultat av detta utnämndes i stället Licinius till medkejsare i Väst och intog Severus plats, medan Maximianus Herculius förde en tynande tillvaro till sin död 310. År 310 drog sig även Galerius tillbaka och slog sig ner på Sardinien, där han dog året därpå. I samband med det började vicekejsaren (caesar) Maximinus Daia att kalla sig för kejsare (augustus) i den östra delen av imperiet. År 311 ingick han en kortvarig allians med Licinius som något senare övergick i öppna strider, vilket resulterade i Maximinus Daias död 313.

Året innan, år 312, hade Konstantin den store slagit Maxentius och kvar bland sina fiender inom Romarriket var då bara Licinius som styrde i Öst.

KONSTANTIN den store (306-337) – troninkrättare

Flavius Valerius Konstantinus var son till kejsare Konstantius Chlorus och hans konkubin Helena. Hans fader blev kejsare år 305 och Konstantin följde med honom på en resa till Britannien samt deltog i ett fälttåg mot pikterna i Skottland. Fadern dog år 306 i Eboracum (York) och soldaterna valde då Konstantin till kejsare. Han for vidare till Augusta Treverorum (Trier) som blev hans säte och residens för de kommande sex åren. Vid samma tid, år 306, valde senaten och det praetorianska gardet i Rom Maxentius till kejsare. Öppen fiendlighet dem emellan blev det inte förrän år 312 och i slaget vid den Milvianska bron vann Konstantin. Det gjorde honom till ensam härskare över den västra delen av Romarriket. I öster

styrde kejsare Licinius och de båda kejsarna möttes i febr 313 men det dröjde till år 316 innan det första kriget mellan dem bröt ut och två slag utkämpades. I det första fick Licinius svåra förluster och i det andra var det ingen som utgick med segern. Därefter var det lugnt mellan dem fram till år 324 när Konstantin segrade mot Licinius i två slag och därefter lät dräpa honom och hans son. Två år senare, år 326, gav han order om avrättningen av sin son Crispus och sin hustru Fausta men orsaken till detta är okänd. Krigen därefter var förhållandevis få och då mest mot germanska folk. Åren 306-38 och 314-315 slogs han mot germaner, år 332 mot goterna, 334 mot sarmaterna och år 336 vid gränsen längs floden Donau.

Konstantin såg hur den kristna kyrkan var splittrad i en mängd olika frågor och åsikter. För att råda bot på detta ordnade han en synod i Rom år 313 och därefter en större synod i Arles år 314 men skiljaktigheterna bestod. Detta ledde fram till det första stora kyrkomötet, vilket hölls i maj år 325 i palatset i Nicaea. Konstantin höll öppningstalet och här lyckades man förena sig på en del punkter och upprätta en gemensam trosbekännelse men en del av splittringen kvarstod. Arianerna stod utanför liksom donatisterna i norra Afrika. Något nytt kyrkomöte blev det sedan inte förrän år 381-382 i Konstantinopel. Här blev arianerna definitivt fördömda. Konstantin skickade iväg Eusebius av Nicomedia i exil år 325, men lät återkalla honom ett par år senare och gjorde honom till kejsarlig chefrådgivare i andliga frågor, trots att han hade arianska sympatier. En annan som blev förvisad var biskop Athanasius i Alexandria, som hade en betydande roll i Nicaea och som skickades till Trier.

År 324, när Konstantin var ensam kejsare över Romariket, fattades beslutet att bygga om staden Byzantium till ett nytt Rom och som skulle få namnet Konstantinopel. Fyra år senare var stadsmuren färdig och ett par år därefter var det mesta av staden påbörjad eller uppbyggd. En annan stor förändring som genomfördes under Konstantins regering var myntsystemet. Nya myntsorter skapades och vikterna för de olika myntslagen bestämdes.

I april år 337 drabbades han av en sjukdom, varefter han beslöt att ta dopet. Att döpas sent i livet var vanligt under 300- och 400-talet. Märkligt nog var det den arianske biskopen Eusebius av Nicomedia som utförde dopet. Konstantin dog några veckor senare, den 22 maj.

Marcus Aurelius Valerius MAXENTIUS (306-312)

Maxentius var son till kejsare Maximianus Herculus. Han utsågs till vicekejsare (caesar) 293, gifte sig med kejsare Galerius dotter och fick med henne bland annat sonen Romulus. År 306 hyllades Maxentius som kejsare efter att ha blivit vald av senaten och det praetorianska gardet i Rom i ett försök att få bort Konstantin. Han styrde över Italien och Afrika samt Sardinien och Korsika. Hans styrka minskades kraftigt genom en revolt som år 308 utfördes av Domitius Alexander i Afrika och som förhindrade leveranserna av spannmål. Kejsare Konstantin den store anföll hans provinser och besegrade honom vid Milvianska bron, han dog 12 okt år 312.

Domitius ALEXANDER (308-309) – troninkräftare

När troninkräftaren Maxentius ville försäkra sig om truppernas lojalitet i Afrika, krävde han år 308 att sonen till Domitius Alexander, med titeln vicarius, skulle skickas till honom som gisslan. Alexander vägrade och hans styrkor utropade honom i stället till kejsare. I slutet av året därpå, år 309, slogs upproret ner och Alexander avrättades.

Valerius Licinianus LICINIUS (308-324)

Licinius gjorde militär karriär och användes som sändebud. Vid konferensen vid Carnuntum i okt/nov 308 utnämndes han till kejsare och fick styret över Trakien, Illyricum och Pannonien. Han brydde sig inte om att bekämpa kejsare Maxentius utan gick till anfall mot sarmaterna år 310. När kejsare Galerius dog år 311 fick han till stånd en uppgörelse vid Bosporen med kejsare Maximinus Daia, att de skulle dela på Galerius provinser. Ett år senare slog kejsare Konstantin den store kejsare Maxentius och lade hans provinser under sig. Licinius mötte Konstantin den store i Mediolanum (Milano) och de slöt fred med varandra. Maximinus Daia svarade då med att erövra staden Byzantium år 313, men Licinius skyndade dit och när de båda kejsarliga härstyrkorna möttes vid Campus Ergenus, led Maximinus Daia ett svårt nederlag varefter han flydde men var död senast i juli/avg 313. Därefter återstod bara Licinius och Konstantin den store bland kejsarna. De båda kejsarna möttes år 316-317 när det första kriget mellan dem bröt ut och två slag utkämpades. I det första gjorde Licinius svåra förluster och i det andra var det ingen som utgick med segern. År 315 tycks han ha bekämpat goter och år 318 varit i strid mot sarmater. Samtidigt tog han tillfånga Valens, som under en kort tid fått vara hans medkejsare, och lät avrätta honom. År 321 gick Konstantin den store till anfall mot en grupp sarmater som gått över floden Donau och Licinius inväntade en liknande invasion av goterna i Trakien. För detta syfte hade Konstantin samlat en flottstyrka och en armé i Thessalonika som han plötsligt år 324 förde mot Adrianopolis. Kejsarnas härstyrkor möttes vid floden Hebrus den 3 juli 324 där Licinius armé led ett svårt nederlag. Med en liten grupp trogna soldater flydde han till sin flotta vid Hellesponten och kom till Byzantium där han belägrades av Konstantin. Licinius flotta drabbades av dåligt väder och ansattes av Konstantins flotta. Licinius flydde då vidare till Chalcedon i Bithynia. Här satte han upp en ny armé som blev grundligt slagen i sept 324. Han flydde vidare till staden Nicomedeia som Konstantin belägrade. Dagen efter abdikerade han och skickades till Thessalonika där han hölls i husarrest. Under senvintern eller våren 325 blev han slutligen dödad. Även hans son dödades.

Aurelius Valerius VALENS (316)

Valens utnämndes till medkejsare av kejsare Licinius i dec 316 i samband med Licinius fälttåg mot kejsare Konstantin den store, men efter de två nederlagen var han tvungen att avsätta och avrätta Valens.

MARTINIANUS (324)

Han var en av kejsare Licinius trogna undersåtar och efter slaget vid Adrianopolis den 3 juli 324 utnämndes han till medkejsare av Licinius. Han fick i uppgift att hindra Konstantins armé när de skulle ta sig över från Trakien till Hellesponten. Men efter slaget vid Chrysopolis den 18 sept 324 blev han tillfångatagen och skickad till Thessalonika där han satt i husarrest fram till sin död år 325.

CALOCAERUS (333/334) – troninkräftare

Han gjorde revolt på Cypern år 333/334 och gjorde sig till kejsare, men upproret slogs ner och de berörda fördes till Tarsus i Cilicia där de dömdes och avrättades.

Flavius Julius KONSTANTIUS II (337-361)

Konstantius II sändes till Gallien när hans broder Konstantin II slogs mot goterna vid floden Donau år 332. När hans fader Konstantin den store dog år 337 skyndade han sig österifrån till Konstantinopel och han var förmodligen den drivande kraften bakom en mängd mord i maj detta år på nära släktingar till honom. De enda manliga släktingarna som överlevde var Julianus och hans halvbroder Gallus. Utrensningen kan ha berott på konflikter mellan arianer och ortodoxt kristna i Konstantinopel. Bland de dödade fanns Flavius Dalmatius, vars fader Konstantius I var halvbroder till Konstantin den store, samt hans söner utom Hannibalianus som redan var död. Även Julius Konstantius, som var broder till Flavius Dalmatius, men också en av hans söner föll offer för mördare i maj år 337.

I sept 337 delades Romarriket mellan honom och hans två bröder. Konstantius II tilldelades den östra delen av Romarriket med undantag för vissa delar av Grekland. När brodern Konstantin II dog år 340 övergick hans område till den tredje brodern Konstans I som dödades år 350 av troninkräftaren Magnentius. För att få mer tid och kraft över för att kunna bekämpa Magnentius utnämnde han sin släkting Gallus till vicekejsare (caesar). Magnentius sökte stöd hos germanerna och bedrev bakhåll med framgång mot Konstantius styrkor. Först i sept år 351, vid Mursa, möttes de båda kejsarnas härstyrkor. Här led Magnentius ett stort nederlag och tvingades fly till Italien där han försökte omgruppera sina styrkor. Men Konstantius erövrade en del av Italien och Magnentius flydde den här gången till Gallien där han försökte gömma sig bland folket. Konstantius stannade i Mediolanum (Milano) till juli år 353 innan han begav sig till Gallien. Vid Cottianska Alperna, i närheten av Mons Seleuci, besegrade han Magnentius härstyrkor och Magnentius flydde med en mindre trupp till Lugdunom (Lyon). Här började hans styrkor att överge honom, men innan de hann mörda honom dödade han sin egen moder och alla de släktingar som var med honom. Den 10 eller 11 aug år 353 begick han självmord. Ungefär en vecka senare, den 18 aug, hängde sig hans vicekejsare Decentius i trakten av Senonae när han var på väg att ge Magnentius sitt stöd, efter att ha hört nyheten om dennes död.

Konstantius bedrev krig mot alemannerna och efter att ha slutit fred med dem återvände han till Milano. Hans släkting Julianus avfällingen hade kallats till den

västra delen av Romarriket och han fick även stanna kvar under de fälttåg som genomfördes mot alemannerna under våren 354. Hans vicekejsare Gallus avsattes och avrättades år 354 på grund av några dödsdomar som han var ansvarig för och som betraktades som landsförräderi. Gallus ersattes som vicekejsare av Julianus, som efter stora militära framgångar upphöjdes till kejsare av sina egna soldater år 360. Läget blev spänt mellan de båda kejsarna och året därpå tågade de emot varandra. Konstantius II som just avslutat en fredsförhandling med perserna gav sig av mot Julianus som kom från Gallien. Det som oundvikligen såg ut att bli ett blodigt inbördeskrig avslutades plötsligt genom Konstantius naturliga död i Cilicia den 3 nov år 361.

KONSTANTIN II (337-340)

Han var son till Konstantin den store och var med när Romarriket delades i sept 337 mellan honom och hans två bröder, efter faderns död. Konstantin II försökte år 340 erövra en del av brodern Konstans provinser, men i ett slag mellan bröderna vid Aquileia dödades han och hans provinser övergick i stället till Konstans I.

Flavius Julius KONSTANS I (337-350)

Han var son till Konstantin den store och var med när Romarriket delades i sept 337 mellan honom och hans två bröder, efter faderns död. Han fick styret över Italien, Africa, Illyricum, Makedonien och Achaea. Brodern Konstantin II försökte år 340 erövra en del av Konstans provinser men i ett slag mellan bröderna vid Aquileia dödades han och hans provinser övergick i stället till Konstans I. År 341 och 342 utkämpade han segerrika strider mot frankerna och år 343 besökte han Britannien. När senare Magnentius utropades till kejsare i Gallien flydde Konstans till staden Helena i Pyrenéerna, där han sökte skydd i ett tempel. Här blev han dödad i febr år 350 av Gaeso och en grupp mördare som Magnentius sänt iväg mot honom. Till skillnad från sin fader och sina bröder stödde han de kristna som var arianer.

NEPOTIANUS (350) – troninkrättare

Han var son till Eutropia, vars fader kejsare Konstantius I var halvbroder till kejsare Konstantin den store. När Magnentius utropades till kejsare utnämnde Nepotianus sig själv till kejsare i juni år 350. Tillsammans med en grupp gladiatorer angrep de Rom, men efter 28 dagar dödades han och även hans moder tycks ha blivit dräpt vid det tillfället.

VETRANIO (350) – troninkrättare

Han var magister militum under kejsare Konstans. Som ett resultat av Konstans död år 350 och hans fruktan för den nye kejsaren Magnentius lät han sig bli övertalad, av kejsare Konstantius syster, att utropa sig till kejsare. Hon skickade ett brev till sin broder, som var upptagen av kriget mot perserna och förklarade vad som skett. Han svarade med att acceptera honom som sin medregent och sände honom pengar. Men när de väl möttes i dec 350 tog Konstantius av honom den kejsarliga manteln och lät honom sedan få leva som en vanlig medborgare men med statligt underhåll.

Flavius Magnus MAGNENTIUS (350-353) – troninkrättare

Magnentius var född i Samarobriua och han hade en brittisk fader och en frankisk moder. Han var gift med Justina, som senare i livet gifte om sig med kejsare Valentinianus I. Efter en snabb militär karriär, där han bland annat blev comes över två legioner utropades han den 18 jan år 350 till kejsare på en bankett i Augustodunum och beslöt att starta en revolt mot Konstantius II och Konstans II. Den sistnämnde dödades i staden Helena i Pyrenéerna i febr samma år. Inom en månad kontrollerade han Gallien, Italien, Afrika och Spanien. Under vintern år 350/351 utnämndes Magnus Decentius till vice kejsare (caesar) och han var förmodligen Magnentius broder. Decentius fick till uppgift att skydda Gallien och bevaka gränsen längs floden Rhen. Magnentius sökte stöd hos germanerna och bedrev bakhåll med framgång mot Konstantius styrkor. Först i sept år 351, vid Mursa, möttes de båda kejsarnas härstyrkor. Här led Magnentius ett stort nederlag och tvingades fly till Italien där han försökte omgruppera sina styrkor. Men Konstantius erövrade en del av Italien och Magnentius flydde den här gången till Gallien där han försökte gömma sig bland folket. Konstantius stannade i Mediolanum (Milano) till juli år 353 innan han begav sig till Gallien. Vid Cottianska Alperna, i närheten av Mons Seleuci, besegrade han Magnentius härstyrkor och Magnentius flydde med en mindre trupp till Lugdunom (Lyon). Här började hans styrkor att överge honom, men innan de hann mörda honom dödade han sin egen moder och alla de släktingar som var med honom. Den 10 eller 11 aug år 353 begick han självmord. Ungefär en vecka senare, den 18 aug, hängde sig hans vicekejsare Decentius i trakten av Senonae när han var på väg att ge Magnentius sitt stöd, efter att ha hört nyheten om dennes död.

DECENTIUS (351-353) – troninkrättare

Under vintern år 350/351 utnämndes Magnus Decentius till vicekejsare (caesar) av troninkrättaren Magnentius. Denne Decentius var förmodligen Magnentius broder. Decentius fick till uppgift att skydda Gallien och bevaka gränsen längs floden Rhen. Den 10 eller 11 aug år 353 begick Magnentius självmord. Ungefär en vecka senare, den 18 aug, hängde sig hans vicekejsare Decentius i trakten av Senonae när han var på väg att ge Magnentius sitt stöd, efter att ha hört nyheten om dennes död.

GALLUS Caesar (351-354)

Han var son till Julius Konstantius och dennes hustru Galla och var därmed halvbror till kejsare Julianus avfällingen. Det sägs att han hade blont hår och det visar att någon av hans förfäder bör ha kommit norrifrån. Fadern och en broder dödades i maj 337 tillsammans med många andra släktingar, medan modern dog en naturlig död strax efter hans födelse. Sedan han utsetts till vice kejsare (caesar) år 350 ändrade han namn till Konstantius. Året efter blev han även utsedd till kejsare (augustus) parallellt med Konstantius I. Under de kommande åren var han verksam i de östra provinserna. Gallus avsattes och avrättades år 354 på grund av några dödsdomar som han var ansvarig för, vilka betraktades som högförräderi.

SILVANUS (355) – troninkräftare

Han var son till den frankiske generalen Bonitus som hjälpte kejsare Konstantin den store i striderna mot Licinius. Själv blev han tribun och styrde den galliska armén med uppgift att hålla germanerna borta från romerska territorier, varvid han blev utnämnd till magister militum år 352/353. Hans fiender inom Romarriket gillrade en fälla och lurade kejsaren tro att Silvanus skulle göra uppror. Följden blev att Silvanus tvingades utropa sig till kejsare i aug år 355 i Colonia Agrippina (Köln), för att undvika att bli tillfångatagen. Men en av hans egna dödade honom efter 28 dagar som kejsare.

JULIANUS avfällingen (360-363) – troninkräftare

Han var son till Julius Konstantius och dennes andra hustru Basilina och var därmed halvbror till kejsare Gallus Caesar (351-354). Med honom utslocknade den familj som härstammade från kejsare Konstantin den store, även om den efterkommande troninkräftaren Prokopius var avlägsen ättling till denna familj. Han var den siste icke-kristna kejsaren i Romarriket. Under sin uppväxttid och en del av sin vuxna tid ägnade han sig åt filosofiska studier. Sedan kejsare Konstantius I bedrivit krig mot alemannerna, slutit fred med dem och återvänt till Milano kallades hans släkting Julianus avfällingen till den västra delen av Romarriket. Julianus fick även stanna kvar under de fälttåg som genomfördes mot alemannerna under våren 354. När hans broder Gallus avsattes och dödades 354 fick Julianus sitta i husarrest utanför Milano i sju månader innan kejsarens hustru lyckades övertyga kejsaren att han inte utgjorde något hot, varefter han kunde återvända till Grekland och fortsätta sina studier. Men studierna fick ett hastigt slut när han den 6 nov 355 utnämndes till vice kejsare (caesar). Några dagar senare gifte han sig med kejsare Konstantius II:s syster för att stärka banden dem emellan och den 1 dec begav han sig norrut. I Augusta Taurinorum fick han veta att alemannerna hade intagit och förstört staden Colonia Agrippina (Köln) och han stannade då i Vienna under vintern. Här fick han besked om att staden Augustudunum, som hölls av en veterangarnison, var under belägring. Han begav sig dit i juni år 356 men ingrep ej eftersom staden inte var i uppenbar fara. I stället for han vidare och kom till slut till Colonia Agrippina där han förhandlade fram ett fredsavtal med de barbariska ledare som hade anfallit staden. Under vintern stannade han i Senonae och i början av år 357 stred han mot folk som försökte belägra denna stad. Senare på sommaren lyckades han segra över sju alemanniska ledare nära Argentoratum

och han bejublades och hyllades av soldaterna. Efter några uppföljande strider begav han sig till Lutetia över vintern och på vägen dit besegrade han en del franker som plundrade i regionen av Mosa. Fälttåget år 358 startade tidigt i förhoppning om att överraska fienden. Avsikten var att gå mot frankerna i den norra regionen vid Rhen men soldaterna vägrade följa med eftersom de inte hade fått betalt. I stället ägnade han sig åt att förhandla fram en fred med alemannerna innan han återvände till vinterkvarteret i Lutetia. År 359 försökte han på nytt att bege sig iväg på en straffexpedition mot de alemanner vid Rhen som var fientligt inställda mot romarna. Som ett led i detta lät han befolka sju städer som blivit förstörda och gjorde dem till försörjningsbaser. Därefter skickade han en grupp lätt beväpnade soldater över floden Rhen vid Mogontiacum som utförde en rad snabba anfall mot ett flertal hövdingar. Detta ledde fram till att så gott som samtliga alemanniska ledare ville förhandla om fred med honom. Vintern därefter tillbringade han på nytt i Lutetia (Paris). Framgångarna ledde fram till att kejsare Konstantius II blev avundsjuk och tog ifrån honom såväl militära enheter som officerare. Men en av de legioner som beordrades att bege sig mot Persien vägrade eftersom de flesta kom från Gallien och de gjorde därför myteri i febr eller mars år 360 samt hyllade Julianus som kejsare (augustus) i Lutetia. Julianus vägrade ta emot denna upphöjelse, precis som han tidigare gjort i Argentoratum, men soldaterna brydde sig inte om det utan bar fram honom på en sköld och fick honom att acceptera befattningen som kejsare. Läget blev spänt mellan honom och kejsare Konstantius II, men Julianus tillbringade året 360 längs floden Rhen för att upprätthålla ordningen, samtidigt som Konstantius II var i Persien. Året därpå, år 361, fortsatte Julianus att bekämpa alemannerna för att få till stånd en fred med deras ledare Vadamarius, men i slutet av året samlade han ihop sina styrkor och tågade mot Konstantius II som just avslutat en fredsförhandling med perserna och gett sig av mot Julianus. Det som oundvikligen såg ut att bli ett blodigt inbördeskrig avslutades plötsligt genom Konstantius naturliga död i Cilicia den 3 nov år 361. Julianus var i Dacia när han fick nyheten och fortsatte till Konstantinopel. Omgående insatte han sina egna trogna undersåtar på de viktiga posterna. År 362 tågade han vidare österut och i mars 363 inledde han strider mot perserna. Här rönt han stora framgångar tills han träffades av ett spjut och dog den 26 juni år 363.

Flavius JOVIANUS (363-364) – troninkrätare

Han härstammade från en familj som besatte höga militära tjänster. Efter en egen militär karriär valdes han till kejsare av armén sedan de civila och militära ledare, som sammankallats efter Julianus död inte kunde enas om tronföljare. Han skyndade sig att sluta fred med perserna innan han hastade iväg mot Konstantinopel, men på vägen dog han av kvävning på grund av en rökig glödpanna.

Flavius VALENTINIANUS I (364-375)

Han var en av Romarrikets sista stora militära kejsare. Fadern Gratius var från början en vanlig soldat som sedan steg snabbt i graderna och slutade som tribun, fick titeln comes Africa och därefter comes Britanniae. När Gratius tog avsked och avslutade sin karriär konfiskerades hans gods av kejsare Konstantius II på grund av anklagelser som gällde att han stödde troninkräktaren Magnentius. Gratius båda söner Valentinianus I och Valens gjorde också militär karriär och blev sedermera kejsare.

Valentinianus blev tribun över kavalleriet i västromerska riket men blev avskedad på grund av personliga konflikter. Hans första hustru Severa födde sonen Gratianus men hon dog strax därefter. Med sin andra hustru Justina fick han sonen Valentinianus II och tre döttrar. Valentinianus blev senare återkallad till den militära banan. När kejsare Jovianus dog 364 marscherade hans armé till Nicaea där man i samråd med civila ledare beslöt att välja kejsare. En av de militära ledarna var Dagalaifus, som var magister equitum. De upphöjde Valentinianus till kejsare och han i sin tur valde sin bror Valens till medkejsare (co-augustus). Han gjorde en del omplaceringar i härstyrkorna men bibehöll bl.a. Dagalaifus. Valens fick styra över Orienten och han residerade i Konstantinopel, medan Valentinianus styrde Gallien, Italien, Afrika och Illyricum och hade sitt säte först i Milano och sedan i Trier. På en och samma dag, den 1 nov år 364 fick Valentinianus besked om att det germanska folket alemannerna hade gått över floden Rhen samt att Prokopius inlett en revolt i Orienten mot hans broder Valens. Dagalaifus sändes mot alemannerna medan han själv stödde sin bror. Mot alemannerna gick först generalerna Charietto och Severianus men de blev slagna och dödade. År 366 skickades till slut Dagalaifus mot alemannerna men fienden var så utspridd i Gallien att han inte kunde göra någonting. Då skickades i stället Jovinus mot alemannerna och efter flera strider drev han dem tillbaka. Vid årsskiftet 367/368 kom de tillbaka och plundrade staden Mainz. Valentinianus ville arrangera ett lönnmord på Vithicabius, en av alemannernas viktigaste ledare, men det blev inte av. I stället gick han med sin armé över floden Main under våren 368, brände alla hus och förråd men fick inget motstånd förrän de nådde Solicinium (Schwetzingen). Här stod ett stort slag som romarna gick segrande ur, men det var nära att Valentinianus dödades. Sedan de slutit en tillfällig fred tågade romarna till staden Trier. Året därpå, år 369, förstärktes den gamla försvarslinjen längs Rhens västra strand och kompletterades med nya försvarsanläggningar. En befästning byggdes i bergen nära Heidelberg, inne i alemannernas område, men den brändes ner och alemannerna dödade alla romerska soldater som vaktade den. År 370 var det saxarnas tur att gå in i Gallien för att plundra. Efter ett flertal strider utlämnade saxarna ett stort antal unga män som värvades i den romerska armén, mot att de fick fri väg hem. Men romarna lade sig i bakhåll och dödade dem alla. Vid samma tid anföll alemannerna på nytt. I stället för att försöka döda deras ledare Macrianus, försökte Valentinianus få burgunderna, som var alemannernas bittra fiender, att anfälla dem. Förhandlingen med burgunderna bröt dock samman sedan Valentinianus inte personligen ville träffa deras sändebud och lova dem understöd mot den gemensamma fienden. Ryktet om denna allians satte skräck i alemannerna och en del av dem gick omedelbart till attack, men romarna försvarade sig och gick emot dem via Raetia och tog ett stort antal fångar, som de sedan placerade som slavar vid trakten av floden Pos dalgång. Kriget mot alemannerna kom att pågå ytterligare i flera år. Samtidigt värvades allt fler

alemanner, som var vänligt sinnade gentemot romarna, för att bli legosoldater. Här bland fanns en av deras kungar Fraomarius som kom med en härstyrka ledd av Bitheridius och Hortarius och de skickades till Britannien. Valentinianus kampanjer mot alemannerna hindrades först av oroligheter i Afrika och sedan längs floden Donau. År 374 slöt han fred med alemannernas ledare Macrianus och vände sig i stället mot quaderna och sarmaterna som just invaderat Illyricum.

Redan år 367 hade picter (skottar), atticoter och scoter (irländare) anfallit Britannia och fått landet i upplösning. Samtidigt hade franker och saxare härjat längs Galliens norra kust. Året därpå tågade två romerska legioner tillsammans med hjälpstyrkor från bataver och heruler norrut, landsattes i Richborough och gick till London. Härifrån återuppbyggdes provinsen. År 373 hade quaderna protesterat mot att romarna byggde en försvarslinje på deras mark och det slutade med att den romare som ledde projektet, dux Marcellianus, mördade quadernas kung Gabinius på ett gästabud där man skulle hålla fredliga förhandlingar. Detta fick quaderna och deras allierade sarmaterna att gå till anfall. Två legioner skickades emot dem men romarna blev grundligt slagna av sarmaterna. Våren 375 begav sig Valentinianus från Trier till floden Donau, fast besluten att straffa quaderna. Tillsammans med Sebastianus och Merobaudes förberedde de attacken under sommaren innan de vid Aquincum (Budapest) gick in i quadernas område. Efter att ha plundrat i deras land återvände de till Savaria (Szombathely). Valentinianus hade bestämt sig för att fortsätta med attackerna och gav sig av till Brigetio (Komárom-Szony). Den 17 nov kom sändebud från quaderna hit och här beslöts att de, på villkor att de skickade över legosoldater, skulle bli lämnade i fred. De hävdade dock hela tiden att orsaken till konflikten var att romarna byggt en försvarslinje inne på deras territorie samt att en viss del av deras krigare inte stod under någon av de hövdingar som ville sluta fred med romarna och att dessa kunde anfalla när som helst. Denna attityd hos quaderna gjorde Valentinianus så rasande att han drabbades av en hjärnblödning som ändade hans liv. Enligt en annan version föll han av en häst så illa att han dog av skadorna.

VALENS (364-378)

Till skillnad från sin broder Valentinianus hade Valens inte gjort någon militär karriär. Sedan han utropats till medkejsare (co augustus) av sin broder våren 364, använde han tiden för att försöka återvinna och stabilisera läget i Orienten. När han på hösten 365 nådde fram till Cappadocia Caesarea fick han beskedet att en troninkräktare hade låtit utropa sig till kejsare i Konstantinopel. Det var Prokopius, en avlägsen släkting till kejsare Julianus och han blev snabbt populär. Våren 366 möttes Valens och Prokopius styrkor och Valens fick segern. Något senare möttes de båda personligen, varvid Prokopius styrkor deserterade och överlämnade sig till Valens samtidigt som Prokopius halshöggs och hans huvud sändes till Valentinianus i Trier.

Goterna hade under ledning av tervingern Athanaric inlett ett anfall år 365 mot romarna, vilket var det första sedan Konstantin den store besegrade dem år 332. Men det utmynnade mer i ett stöd för Prokopius än ett anfall mot romarna. När Prokopius väl var död förberedde sig Valens på bestraffa dem. Våren år 367 gick han över floden Donau från Transmarisca, men goterna flydde och alla strider uteblev. På återtåget stannade romarna upp och byggde befästningar vid gränsen.

År 369 tågade Valens åter igen mot goterna och tog sig över Donau vid Noviodunum. Här mötte han först greutingerna innan han vände sig mot Athanaric och besegrade honom. Året därpå möttes Valens och Athanaric ute på Donau i var sin båt och slöt fred med varandra. Efter denna fred var det dags för Valens att ta itu med upproren längre österut. När så goterna plötsligt anfölls av hunner som oväntat dök upp österifrån, började goternas ledare Fritigern förhandla och få till stånd en uppgörelse som resulterade i att goterna fick bosätta sig på romerskt territorium på vissa villkor. Medan de korsade Donau på väg till sina nya hem, följdes deras vandringar bara av de romerska militära enheter som lydde under Lupicinus och Maximus. Återstoden av Valens härstyrka var upptagen med upproren längre österut. Kommendörerna missbrukade denna kontroll och de övergrepp på goterna som blev allmänt kända, ledde fram till en revolt i början av år 377, där goterna segrade över romarna i slaget vid Marcianopel, i Trakien. De inledde en massiv plundring innan de ställdes framför en stor romersk härstyrka, som sammankallats både från väst och öst. I slaget vid "Ad Salices" vann goterna åter igen och kunde sedan röra sig fritt i Trakien söder om bergen Haemus. År 378 återvände Valens personligen till det oroliga området och begav sig från Antiokia till Trakien. Han drog tillbaka alla sina styrkor från östern utom några få och begav sig västerut tills han den 30 maj år 378 kom till Konstantinopel. Efter ett kort uppehåll för att se till att armén rustades, begav de sig till Hadrianopolis dit de anlände den 9 augusti. Här mötte de goterna som åter igen gick segrande ur striden. Valens blev sårad men lyckades fly till ett gods där han och alla hans följeslagare senare brändes inne av gotiska plundrare. På slagfältet låg två tredjedelar av hela den östromerska härstyrkan slagen och förintad.

Valens var som kristen ansluten till arianerna och det var härigenom som goterna tog parti för arianerna när de kristnades strax före slaget vid Hadrianopolis.

PROKOPIUS (365-366) – troninkräftare

Hans föräldrar är okända, men på modernet härstammade han från kejsare Julianus och därmed från Konstantin den store. År 365 den 28 sept lät han utropa sig till kejsare i Konstantinopel och blev snabbt populär genom sitt släktskap samt det illasinnade ryktet att kejsaren var död. En månad senare, den 1 nov, fick kejsare Valentinianus besked om händelsen strax utanför Paris. Han skickade förstärkning till Afrika för att se till så inte Prokopius försökte vidga sitt inflytande, samt begav sig personligen österut. Valentinianus broder Valens, som styrde den östra delen av Romarriket, hann före. I det första mötet mellan Valens och Prokopius styrkor, vid Mygdus, vann Prokopius en oblodig seger sedan Valens styrkor deserterat och anslutit sig till Prokopius. Ett försök att innesluta Valens misslyckades och han kunde med knapp nöd fly därifrån. Bland de som stödde Prokopius fanns 3000 goter som ockuperade Chalsedonien. Våren 366 möttes Valens och Prokopius styrkor igen. Denna gång vid Nacolia där Valens vann en oblodig och avgörande seger. Prokopius general Aglio gav upp och deserterade, därmed var Prokopius öde avgjort. Något senare möttes de båda personligen, varvid Prokopius återstående styrkor deserterade och överlämnade sig till Valens samtidigt som Prokopius halshöggs och hans huvud sändes till Valentinianus i

Trier. Hans generaler Aglio och Gomoarius styckades i bitar och dessa avrättningar lär ha skett den 27 maj år 366.

MARCELLUS (366) – troninkrätare

Han var en av undersåtarna till troninkrätaren Prokopius och han skickades av denne från Konstantinopel till Bithynia för att anfälla enheter med kavalleri, vilket han gjorde med stor framgång. Efter tillfångatagandet av Prokopius blev även Marcellus infångad av kejsare Valens, som ursinnig över att Prokopius överlämnat de kejsarliga regalierna till Marcellus, valde att avrätta honom samt alla hans släktingar och vänner.

GRATIANUS (367-383)

Flavius Gratianus, född år 359, var son till kejsare Valentinianus I. Som åttaåring var han år 367 med sin fader i fälttåget mot alemannerna. När fadern plötsligt blev sjuk utnämnde han sin son Gratianus till medkejsare (co augustus), en åtgärd som var mycket ovanlig på den tiden. Redan året därpå, år 368, förstod fadern att Gratianus inte var lämplig för en militär karriär. Gratianus gifte sig år 374 med Konstantia, dotter till kejsare Konstantius II och i Pannonien var hon mycket nära att bli tillfångatagen av quader på sin färd till bröllopet. När fadern dog år 375 valdes hans halvbroder Valentinianus II till kejsare trots att han bara var 4 år. Gratianus fick styret över Britannien, Gallien och Spanien, medan Valentinianus fick råda över Illyricum, Afrika och Italien. År 376 begärde kejsare Valens hjälp av Gratianus för att hålla goterna lugna i Trakien. Gratianus sände iväg dux Frigeridus med några legioner från Pannonien samt Ricimer, som var hans comes domesticorum, vilken kom med några galliska legioner, men Merobaudes vägrade och stannade kvar med några legioner för att vakta gränsen mot alemannerna. År 381 flyttade Gratianus sitt residens från Trier till Milano. Oroligheterna österut blev så allvarliga att de krävde hans närvaro, men han blev förhindrad av ett nytt anfall i febr 378 av alemannerna. Merobaudes var beredd och vann en överlägsen seger vid Argentia där de dödade 30.000 alemanner. Innan Gratianus hann fram var kejsare Valens död och goterna härjade i Trakien. Efter kejsare Valens insattes Theodosius för att ta hand om legionerna och i jan 379 utnämndes han till kejsare. Därtill återkallades alla de biskopar som kejsare Valens, som var arian som kristen, hade fördrivit. År 383 var det åter dags att bekämpa alemannerna. Medan Gratianus var upptagen med detta gjorde Maximus revolt i Britannia och utropades till kejsare, innan han tog sig över till Gallien. Merparten av Gratianus styrkor deserterade och gick över till Maximus, varefter han tvingades fly mot Alperna. I trakten av Lyon blev han tillfångatagen och dödad den 25 aug år 383 av Andragathius, som var magister equitum hos troninkrätaren Maximus.

Gratianus hade många utländska personer i sitt hov och i armén. En av dem, som var ansvarig för hans rustning, var av alemannisk släkt och en av hans comes domesticorum var den frankiske kungen Mallobaudes. Dessutom hade han en grupp alaner till sin personliga livvakt som han gav speciella förmåner och i likhet

med kejsare Valens lät han främlingar få bosätta sig runt om i Moesia och Pannonia. Från denna tid skulle trenden öka att ha utläningar på viktiga poster.

FIRMUS (c:a 372-c:a 375) – troninkräftare

Han var av moriskt kungligt ursprung. När hans fader dog utbröt strider inom familjen, som slutade med att han skulle ställas inför romersk domstol. För att undvika detta startade han en revolt i Afrika och gjorde sig till kejsare. Theodosius skickades dit för att återupprätta ordningen men hans styrkor slogs ständigt tillbaka. I stället var det genom förräderi som Firmus blev fångad. Innan han överlämnades lyckades han begå självmord.

Flavius VALENTINIANUS II (375-392)

Han var son till Valentinianus I och dennes andra hustru Justina. Fem dagar efter sin faders död, den 22 nov år 375, utropades han till kejsare, trots att hans äldre halvbroder Gratianus redan år 367 utsetts till efterföljande kejsare i västromerska riket av deras fader. Men armén och dess ledare ville inte acceptera Gratianus som kejsare. För att förhindra en splittring av den romerska armén valde general Merobaudes att utropa den 4-åriga kejsarsonen Valentinianus II till kejsare. Gratianus, som befann sig i Trier, kunde bara acceptera beslutet om än motvilligt. Gratianus fick styret över Britannien, Gallien och Spanien, medan Valentinianus fick råda över Illyricum, Afrika och Italien.

Kejsare Valentinianus var som minderårig starkt styrd av hovet och rådet samt inte minst av sin moder. År 383 dödades hans halvbroder Gratianus i Gallien av Magnus Maximus, sannolikt med titeln comes Britanniae, som försökte rycka åt sig en del av kejsartiteln. Biskop Ambrose i Milano skickades som förhandlare och Maximus krävde då att Valentinianus skulle abdikera, men Ambrose vägra acceptera detta. I stället försökte han vinna tid så att Bauto, med titeln magister militum, kunde befästa passen i Alperna för att förhindra Maximus framkomst till Italien. Men året därpå, år 384, valde hovet kring Valentinianus att sluta fred med Maximus om han bara lät Valentinianus få leva i fred. Maximus fick då kejsartiteln i flera provinser och kontrollerade Britannien, Gallien, Spanien och Afrika, medan Valentinianus bara fick Italien. Provinsen Illyricum överlämnades till Theodosius. Denna överenskommelse hölls sedan fram till dess att Maximus anföll Italien år 387. Valentinianus och hans moder flydde då till Thessalonika och sökte hjälp hos Theodosius, som först när han erbjöds Galla till hustru ställde upp på Valentinianus sida och år 388 marscherade mot Italien där han slog Maximus och återinsatte Valentinianus. Men själv stannade Theodosius i det västromerska riket fram till år 391 innan han återvände österut. Under den tiden placerade han många av de personer som stödde honom på viktiga poster. Exempelvis fick Arbogast, som var Valentinianus magister militum, i uppgift att övervaka Valentinianus och hans hov. Den 15 maj år 392 dog Valentinianus, antingen genom självmord eller genom ett mord utfört av Arbogast. Efter hans död blev Theodosius son Honorius kejsare i det blivande västromerska riket.

Valentinianus var arian som kristen liksom sin moder, men inte som sin fader. Han följde den ortodoxa läran som var bestämd i Nicaea.

Flavius THEODOSIUS (379-395)

Han var son till Theodosius den äldre som gjorde militär karriär innan han avrättades år 375. Theodosius den yngre tycks ha följt med fadern på dennes fälttåg i Britannien år 367/368 och blev dux Miesiae Primae år 374 men fick avsked året därpå. Orsaken var att en grupp sarmater tagit sig in på romerskt territorium i slutet av år 374 och på grund av oordning i den romerska armén hade de slaktat två legioner, först legio Moesia och sedan legio Pannonica. För denna försumlighet ville kejsare Valentinianus straffa bataverna, som var en germansk hjälpstyrka, ta ifrån dem deras vapen och sälja dem som slavar. Men sedan hela armén gått emot förslaget, valde han i stället att bestraffa ledaren för den militära enhet som först vikt undan och det var legio Moesia vars befälhavare var just Theodosius. Därför skickades han tillbaka till Spanien, varifrån han härstammade. Möjligen skedde avrättningen av hans fader strax efteråt som ett resultat av att denne hade försökt ändra på kejsarens beslut. Efter kejsare Valentinianus död i nov 375 återfick Theodosius en liknande befattning som han haft tidigare och blev dux Valeriae. År 376 bekämpade han åter igen sarmater och fick titeln magister militum per Illyricum, en titel som han hade fram till 19 jan år 379 när kejsare Gratianus valde att låta Theodosius ta hand om legionerna i öst efter kejsare Valens död. En av hans första uppgifter var att kontrollera de goter som översvämmade Balkan, vilket försvårades av att de spridit ut sig i Trakien, Makedonien och Dacia. Därför överlämnades styret av Illyricum åt Theodosius, men det var bara tillfälligt och fram till aug 382. Theodosius lämnade staden Sirmium och inrättade sitt säte och bas för fälttågen i Thessalonika i Makedonien under åren 379-380. Bland de personer som kejsare Gratianus överlät till Theodosius var bland annat Ricimer, som blev magister peditum praesentalis fram till sin död i slutet av år 392. Kriget mot goterna fick framgång och de slogs tillbaka med stora förluster i Trakien år 379. De barbarer som värvades till armén samma år skickades för säkerhets skull till Egypten och i gengäld kunde romerska styrkor i Egypten föras över till Balkan. År 380 begav sig Theodosius till Konstantinopel och han stannade där fram till slutet av år 387. Vintern 380/381 begärde han hjälp från kejsare Gratianus för att få bukt med goterna som härjade i Illyricum och Gratianus sände då sina generaler Bauto och Arbogast till hans stöd innan han själv medverkade. Under år 381 tycks de ha drivit ut goterna från Illyricum och tillbaka till Trakien. En märklig händelse var när goternas ledare Athanaric kom till Konstantinopel den 11 jan 381. Han dog dock ett par veckor senare och fick en majestätiskt begravning i staden. De återstående goterna fick i okt 382 ett stort område där de kunde slå sig ner längs gränsen till floden Donau och där de fick ett ovanligt stort självstyre. Ett flertal goter kom att tjäna den romerska armén. När Theodosius förenade sina styrkor med kejsare Valentinianus II:s härstyrkor i Thessalonika år 387 gick många goter över till troninkräktaren Maximus sida, men de stannade kvar i trakten av Thessalonika till Theodosius kom tillbaka år 392 då han drev ut dem till Trakien. En av goternas ledare, Alaric, deltog i Theodosius fälttåg mot troninkräktaren Eugenius år 394, men återvände därefter till de goter som ägnade sig åt räder mot romarna. År 386 hade general Promotus vunnit en stor romersk seger över goterna

när han slog tillbaka Odotheus och hans greutingar vid deras försök att ta sig över floden Donau.

Längs den östra gränsen var det lugnare. År 383 uppstod stora oroligheter, men Ricimer skickades dit och stoppade upproret. År 387 skickade Theodosius iväg Stilicho som sändebud till Persien. Vid denna tid inleddes det första av de två blodiga inbördeskrig som Theodosius deltog i. Det fredsavtal som slutits med troninkräftaren Maximus upphävdes år 387 när denne anföll Italien och kejsare Gratianus flydde österut. Maximus led ett svårt nederlag på Sicilien och tvingades engagera ett stort antal av sina soldater i sjöoperationer längs Italiens södra kuster. Detta tillsammans med att kejsare Valentinianus erbjöd Theodosius sin syster Galla till hustru fick Theodosius att rusta sig mot Maximus. Året därpå, sommaren år 388, krossade de Maximus styrkor och slog sig fram över Alperna tills de grep Maximus vid Aquileia och avrättade honom den 28 aug 388. Därefter sände de iväg Arbogast för att infånga och döda Maximus son Victor som befann sig i Trier. Theodosius stannade tre år i Italien, insatte sina egna män på viktiga poster och återvände sedan till Konstantinopel år 391. Därefter beklagade sig kejsare Valentinianus för kejsare Theodosius att Arbogast inte lydde hans order, men Theodosius hörsammade inte detta utan kan mycket väl ha varit den person som såg till att Arbogast fick rollen att övervaka kejsare Valentinianus. I maj 392 var kejsare Valentinianus död, antingen genom självmord eller mördad av Arbogast. Då utropades Eugenius till kejsare i aug 392 efter Valentinianus. Theodosius å sin sida utnämnde sina båda söner till medkejsare, först Arcadius, vilket skett redan den 19 jan 383 och sedan Honorius den 23 jan 393. Kriget mot troninkräftaren Eugenius inleddes sommaren 394 men avgjordes inte förrän efter slaget vid stranden av floden Frigidus, vid randen av Alperna den 6 sept 394, där Eugenius tillfångatogs och avrättades. Theodosius dog efter en tids sjukdom den 17 jan år 395.

Theodosius adoptivdotter Serena giftes bort år 387 med Stilicho, som en tid hade titeln *magister militum per Orientem*. Denne Stilicho var även en av de två med titeln *comites domesticorum* i den östra delen av Romarriket, men överfördes till den västra delen och fick titeln *magister peditum praesentalis* under kejsare Honorius. Efter Theodosius död gjorde han anspråk på att ha utsetts till personlig livvakt för Theodosius båda söner.

Theodosius såg till att det blev en synod i Konstantinopel i maj år 381 där viktiga kyrkofrågor behandlades.

Magnus MAXIMUS (384-388) – troninkräftare

År 383 dödades kejsare Valentinianus II:s äldre halvbroder Gratianus i Gallien av Magnus Maximus, som sannolikt hade titeln *comes Britanniae*, i ett försök att rycka åt sig en del av kejsartiteln. Biskop Ambrose i Milano skickades som förhandlare och Maximus krävde då att Valentinianus skulle avsäga sig kejsartiteln, men Ambrose vägrade acceptera detta. I stället försökte han vinna tid så att Bauto, med titeln *magister militum*, kunde befästa passen i Alperna för att förhindra Maximus framkomst till Italien. Men året därpå, år 384, valde hovet kring Valentinianus II att sluta fred med Maximus om han bara lät Valentinianus II få leva i fred. Maximus fick då kejsartiteln i flera provinser och kontrollerade Britannien, Gallien, Spanien och Afrika, medan Valentinianus bara fick Italien.

Provinsen Illyricum överlämnades till Theodosius. Denna överenskommelse hölls sedan fram till dess att Maximus anföll Italien år 387. Valentinianus II och hans moder Justina flydde till Thessalonika och sökte hjälp hos Theodosius. Först när han erbjöds Galla till hustru ställde han upp på Valentinianus sida och marscherade år 388 mot Italien där han slog Maximus styrkor, jagade honom över Alperna och dödade honom, samt återinsatte Valentinianus.

Flavius VICTOR (384-388)

Han var son till troninkräktaren Maximus, som efter att ha misslyckats med att nå fram till en fredsuppgörelse år 384 med kejsarna Valentinianus II och Theodosius I utnämnde sin son till medkejsare (co augustus). När fadern Maximus anföll Italien år 387 stannade Victor i Trier och sedan fadern besegrats skickade Theodosius iväg Arbogast för att slå Victor, vilket skedde året därpå.

Flavius EUGENIUS (392-394) – troninkräktare

Eugenius hade Arbogast, en frank med titeln magister militum och vars farbroder var Ricimer, mycket att tacka för. Det var Arbogast som utnämnde honom till kejsare den 22 aug 392, vilket skedde tre månader efter mordet på kejsare Valentinianus II, ett mord som antingen utfördes direkt av Arbogast eller som ett självmord efter påtryckningar av Arbogast. Denne Arbogast hade efterträtt Bauto som magister militum år 388 och han var en av de generaler som kejsare Theodosius skickade mot troninkräktaren Maximus. Genast ordnade han en straffexpedition mot de frankiska ledarna Marcomer och Sunno, som hade plundrat i Gallien under det inbördeskrig som Maximus hade orsakat. Den verkliga regenten i den västra delen av Romarriket var Arbogast. Den unge kejsare Valentinianus II beklagade sig allt mer för kejsare Theodosius över läget, men det finns anledning att anta att Theodosius stödde Arbogast, precis som han hade stött troninkräktaren Maximus några år tidigare. När Maximus gick in i Italien år 388 slog Theodosius honom, men innan han återvände till Konstantinopel år 391 satte han sina egna undersåtar på många av de viktiga posterna i den västra delen av Romarriket. Efter kejsare Valentinianus II:s död 392 ville sannolikt Arbogast själv bli kejsare, men när Theodosius inte gjorde någonting för att stödja honom, gjorde han i stället revolt och förde fram Eugenius som kejsare. Ett skäl var att denna man passade Theodosius bättre och ett annat var att Arbogast kunde räkna med utökat stöd från senaten och aristokraterna i Rom. Eugenius regering var hednisk i många stycken även om han formellt var kristen. Han bytte ut många av de personer som tydde sig till Theodosius och år 394 tågade Arbogast iväg för att möta Theodosius styrkor. De hotade de kristna i Milano att de skulle använda basilikan i staden som stall för arméns hästar när de segerrika återvände från striden och tvinga alla klerker att göra militärtjänst. Innan dess hade Arbogast förnyat fredsavtalet med alemanner och franker och allierat sig med dem. Orsaken till kriget mot Theodosius var att han inte hade accepterat

Eugenius som kejsare och i stället rustade sig för krig. I jan år 393 utnämnde Theodosius sin son Honorius till medkejsare och året därpå gav han sig iväg i maj månad med sin härstyrka. De båda kejsarnas härstyrkor, som båda hade ansevärd mängder barbariska styrkor i sina led, möttes vid stranden av floden Frigidus (Wippach) den 5 sept år 394. Striden stod i två dagar och gav stora förluster åt båda sidorna. Theodosius använde sina gotiska allierade i den värsta framstöten. Även naturliga fenomen, som en förmörkelse och vindstormar, rapporterades ha gett stöd åt Theodosius. Eugenius blev tillfångatagen och dödad i sitt läger den 6 sept år 394 och hans huvud fördes runt i lägret. Arbogast flydde upp i bergen och begick självmord, eftersom han inte räknade med att få nåd av Theodosius.

KEJSARE i västra delen 395-476 (480)

Flavius HONORIUS (393-423)

Föddes i östromerska riket år 384 och var en yngre son till kejsare Theodosius I och Aelia Flavia Flaccilla. Delvis växte han upp i Rom. År 393 utnämndes han till kejsare i Väst av sin fader. När fadern dog 395 blev både han och hans broder Arcadius kejsare, han i Väst och brodern i Öst. Därmed fullbordades delningen av romerska imperiet i en västlig och en östlig halva. Båda bröderna omgav sig med starka rådgivare. I Väst var det den vandaliske generalen Stilicho som allra först innehade den rollen, vars båda döttrar Honorius kom att gifta sig med, först Maria c:a 398 och sedan Thermantia år 408. Efter den visigotiska invasionen i Italien 402 flyttade han det kejsarliga hovet från Milano till Ravenna, där Stilicho mördades efter personliga intriger i hovet. Utan rådgivare försökte Honorius sedan klara sig på egen hand, fast besluten att inte tillmötesgå visigoternas krav på ett fredsfördrag, vilket slutade med visigoternas plundring av Rom 410. Redan år 405 hade Radagaisus av gotisk härstamning samlat en stor härstyrka i trakten av floden Donau, gått in i norra Italien och ödelagt ett flertal städer. Först i aug 406 gav de upp sedan de jagats in i Alperna. Den 31 dec 406 var floden Rhen frusen och stora mängder burgunder, alaner, suever och vandaler gick över isen och slog sig ner i Gallien innan de långsamt drog vidare söderut. I norr tog sig frankerna över Rhen för att slå sig ner i nordöstra Gallien. År 412 gick visigoterna vidare från Italien till Gallien, sedan de givit upp sina planer på att ta sig till Afrika, men fördrevs 414 till Spanien. Genom fortsatta strider lyckades de få ett fredavtal 418 som försäkrade dem ett område av södra Gallien. Efter Roms plundring hade ett flertal troninkräktare framträtt och utropat sig till kejsare. I Afrika revolterade år 397 Gildo, som var magister militum, men revolten slogs ner två år senare. I Britannien gjorde soldaterna uppror och utnämnde först Marcus till kejsare (406-407), sedan Gratianus (407) och efter att ha dödat honom valdes Konstantin III till kejsare. Konstantin lämnade Britannien med sina styrkor 407. Han följdes snart av många andra romare, varefter hela provinsen Britannien gick förlorad för det romerska imperiet. Konstantin tog sig till Arles och upphöjde även sin son till kejsare. Efter strider i Spanien och Gallien dräptes de båda 411. En annan motståndare i denna region var general Gerontius, som följde Konstantin III men som sedan gjorde revolt mot honom och utropade sin egen son Maximus till kejsare. Gerontius dräptes 411 och sonen flydde till de barbariska folken i Spanien där han tillfångatogs först 422 och dräptes. Efter dessa händelser uppsteg Jovinus och utnämndes till kejsare 411. Året därpå utnämnde han själv sin broder Sebastianus till kejsare, men de krossades båda två och dödades 413. Under denna period uppsteg också Attalus år 409 som kejsare, utnämnd av den visigotiske kungen Alaric. Men när Attalus lyssnade mer på dåraktiga rådgivare än på Alaric själv, lät Alaric avsätta honom 410. Under en kort period 414-415 utnämndes han på nytt till kejsare av den visigotiske kungen Ataulf, innan han infångades och lemlästades.

Kejsare Honorius själv dog en naturlig död den 15 aug 423, men lämnade inga arvingar efter sig.

MARCUS (406) – troninkrättare

Utropad till kejsare 406 av soldaterna i Britannien, men de var inte nöjda med honom så han mördades nästan omgående. I stället valde de Gratianus.

GRATIANUS (406-407) – troninkrättare

Utropad till kejsare 406 av soldaterna i Britannien, men de var inte nöjda med honom heller så efter fyra månader mördades han och de valde Konstantin (III) i stället.

KONSTANTIN III (407-411) – troninkrättare

Upphöjdes våren 407 i Britannien som kejsare Gratianus efterträdare. Tog sig till Gallien med sina härstyrkor och blev snabbt erkänd både i Gallien och Spanien, samtidigt som gränsen längs Rhen säkrades. Kejsare Honorius skickade sina styrkor emot honom men de tvingades återvända, varpå Konstantin kunde erövra hela Gallien ända till Alperna. I maj 408 var Arles intaget och det blev hans nya bas. Hans son Konstans II utnämndes till caesar (vicekejsare) och skickades till Spanien där några av Honorius släktingar hade inlett en revolt som kvävdes. År 409 gjorde britterna revolt mot honom och på sommaren samma år skrev han till Honorius och bad om nåd för att han hade tagit makten samt lovade stöd mot visigoterna och deras kung Alaric som just plundrat Rom. Honorius svarade med att sända honom en förnäm ämbetsdräkt och löfte om konsulskap. Samma år (409) gick vandalerna, alanerna och sueberna vidare från Gallien till Spanien. Gerontius, som var magister militum, hade lämnats i Spanien efter revolten och höll först inkräktarna på avstånd, men valde sedan att revoltera mot Konstantin och i stället stödjade Maximus som kejsare och därmed var Spanien liksom Britannien förlorade som romerska provinser. Konstantin tog vägen över Alperna och återvände till Gallien där han mötte Gerontius romerska styrkor som besegrade honom vid Arles. Då hade Gerontius redan slagit Konstantins son Konstans och låtit avrätta honom. Därefter gav Gerontius kejsartiteln till sin egen son Maximus. Efter den visigotiske kungen Alarics död 411 tågade Honorius general Konstantius in i Gallien och slog först Gerontius och sedan Konstantin vid Arles. Konstantin avklädde sig den kejsarliga dräkten och vigdes till präst innan staden Arles överlämnades till general Konstantius. Konstantin skickades till Italien men dödades innan han kom fram till kejsare Honorius. Hans huvud fördes vidare till Ravenna där det visades upp i sept 411.

KONSTANS II (409-411) – troninkrättare

Den äldre sonen till Konstantin III som gjorde uppror mot kejsare Honorius år 407 och som kontrollerade Britannien, Gallien och Spanien. Hans fader upphöjde honom till vicekejsare (caesar) 408 och skickade honom till Spanien där några av Honorius släktingar inlett en revolt, vilken slogs ner och några av släktingarna avrättades. Han lämnade sin hustru och sitt hov i staden Saragossa och for vidare till Arles i Gallien. I sept 409 gick flera barbarfolk över gränsen till Spanien. Strax senare upphöjdes han till kejsare (augustus) av sin fader Konstantin och skickades tillbaka till Spanien. Gerontius, som lämnats i Spanien, var missnöjd med behandlingen av honom och revolterade genom att stödja Maximus som kejsare. Tillsammans med barbarerna som just kommit till Spanien slog de den huvudstyrka som Konstans skickat i förväg, men när nyheten kom till Arles stannade Konstans kvar. År 411 gick Gerontius in i Gallien där han besegrade och tillfångatog Konstans vid Vienne, varefter Gerontius lät avrätta honom.

MAXIMUS (409-411) – troninkrättare

Han var nära släkt (troligen en son) med den Gerontius som förde befälet över Konstantin III:s romerska härstyrkor i Spanien år 409. Sedan Gerontius slagit ner en revolt i Spanien, allierat sig tillfälligt med de barbarfolk som kom till Spanien samma år, slagit först Konstans II:s och sedan Konstantin III:s härstyrkor i södra Gallien, utnämndes Maximus till kejsare vid Tarraco år 409. När Maximus fick beskedet att Gerontius blivit slagen vid Arles 411, av kejsare Honorius general, flydde han till de barbariska styrkor som var kvar i Spanien. År 417 levde han fortfarande och förmodligen blev han tillfångatagen år 422 i Spanien, förd till Ravenna och avrättad.

Priscus ATTALUS (409-410, 414-415) – troninkrättare

Grek till börden och av förnäm familj. Han var hedning och satt i senaten. År 409 blev han stadsprefekt för staden Rom. När visigoternas kung Alaric belägrade staden Rom 409 utropade han Attalus till kejsare och lät ikläda honom den kejsarliga dräkten. Under sin regering blev han döpt av en gotisk biskop som var arian. Ett försök att tillsammans med Alaric belägra och erövra Ravenna misslyckades, liksom försöken att få spannmålsskeppen från Afrika att komma med förnödenheter för att undsätta Roms belägrade befolkning. Alaric tröttnade på Attalus egenhändiga sätt att regera och dåraktiga beslut, varför han avsatte Attalus sommaren 410 i ett försök att på nytt vinna kejsare Honorius hjärta och ett varaktigt fredsavtal. När detta misslyckades, intog och plundrade goterna staden Rom. Attalus litade inte längre på romarna och valde att leva sitt liv med goterna, även när dessa tog sig till Gallien. Visigoterna blev anfallna av Honorius general Konstantius 414 och då valde goternas kung Ataulf att åter igen utnämna Attalus till kejsare, men Konstantius blockad i Gallien var effektiv och tvingade goterna att bege sig till Spanien 414/415. Attalus flydde men infångades av Konstantius

styrkor, skickades till Ravenna där han lemlästades innan han leddes i ett triumftåg i Rom och fördes bort till öarna Lipari 416.

JOVINUS (411-413) – troninkräftare

Härstammade från en förnäm släkt i södra Gallien. När Konstantin II var slagen vid Arles 411 och kejsare Honorius härstyrkor återvänt till Italien, uppsteg Jovinus som kejsare vid Mainz, understödd av Goar och hans alaner samt Guntiarus och hans burgunder, men främst av den galliska aristokratin. År 412 anlände kung Ataulf och visigoterna till Gallien och började förhandla med honom, vilket avbröts när visigoten Sarus erbjöd sina tjänster till Jovinus. Vid denna tid upphöjde Jovinus även sin broder Sebastianus till kejsare. Då vände sig Ataulf till kejsare Honorius och försökte på nytt få till stånd ett fredsavtal, vilket lyckades varpå Ataulf gick mot Jovinus och slog honom vid Valentia 413. Jovinus tillfångatogs och sändes till Narbo där han avrättades. Möjligen skedde det samtidigt som hans bror Sebastianus avrättades. Huvudena från dem båda skickades till Ravenna i slutet av augusti.

SEBASTIANUS (412-413) – troninkräftare

Av förnäm gallisk släkt och var bror till Jovinus som blev kejsare 411. Han blev också utnämnd till kejsare, vilket skedde av hans bror sedan förhandlingarna brutit samman med de visigoter som just kommit från Italien till Gallien. Sebastianus blev tillfångatagen av visigoternas kung Ataulf och avrättad 413. Möjligen var det samtidigt som hans bror Jovinus avrättades. Huvudena från dem båda skickades till Ravenna i slutet av augusti.

KONSTANTIUS III (421)

Han var en soldat som härstammade från Dacia norr om floden Donau, gjorde enastående karriär och blev en av de främsta magister militum som innehade tjänsten efter Stilichos död 408. Han skickades 411 av kejsare Honorius till Gallien för att slå ner såväl Gerontius som Konstantin II:s härstyrkor, vilka stred inbördes mot varandra och detta lyckades Konstantius med. Han förde sedan krig mot visigoterna i Gallien 412, upprättade en effektiv blockad och drev dem till Spanien 414. Han var förälskad i Honorius halvsystem Galla Placidia, som bortfördes från Rom 410 av visigoterna och som äktade den visigotiske kungen Ataulf 414, men som blev befriad och fick återvända till Italien sedan Ataulf dött. När hon återfördes till Italien gifte hon sig på nytt med Konstantius år 417. Deras son var den blivande kejsaren Valentinianus III, som föddes 419. Den 8 febr 421 upphöjdes Konstantius till medkejsare och hans hustru Galla Placidia till kejsarinna (augusta) av kejsare Honorius, men han dog i en sjukdom den 2 sept samma år.

JOHANNES (423-425) – troninkräftare

Han var en högt uppsatt person med civil karriär bakom sig. När kejsare Honorius dog befann sig dennes ende manliga släkting Valentinianus i Konstantinopel och han var bara 4 år gammal. Då framträdde Johannes som blev utnämnd till kejsare i Rom. Han hade stöd av Castinus, som var magister militum, samt av Aetius, son till Gaudentius som hade varit magister militum. Efter utnämmandet flyttade han residensorten från Rom till Ravenna. Han blev accepterad i Spanien, Gallien och Italien, men inte i Afrika. Försöken att bli accepterad av kejsaren i Öst misslyckades och kejsare Theodosius II skickade år 425 en härstyrka, under Aspars ledning, mot Italien för att tvinga dem att insätta Valentinianus som kejsare i stället. Aspars son Ardabur rådde över flottstyrkan men blev på grund av ett oväder tillfångatagen. Han behandlades väl eftersom Johannes antog att det skulle underlätta förhandlingen med Theodosius. Ardabur lyckades få en del av Johannes befäl att förråda sin kejsare och sedan de tillfångatagit Johannes fördes han till Aquileia där han först lemlästades och sedan avrättades. Tre dagar efter avrättningen kom Aetius, en av hans generaler, till Italien med en stor härstyrka som bestod av hunner. För att undvika fler strider lät Valentinianus utbetala guld till hunnerna samt upphöjde Aetius till comes.

Placidius VALENTINIANUS III (425 - 455)

Han var född 419 av föräldrarna Konstantius III, patricie och sedermera medkejsare år 421 och Galla Placidia som var kejsare Honorius halvsystem. Hans moder hade bortförts från Rom 410 i samband med visigoternas plundring och äktat visigoternas kung Ataulf 414, innan hon som änka återvände till Italien och gifte om sig. Sedan fadern dött 421 och efter moderns bråk med sin halvbroder Honorius, flydde hon med sina barn till kejsare Theodosius II i Konstantinopel där barnen fick växa upp. Efter kejsare Johannes död 425, återvände Valentinianus och uppsteg som kejsare vid 6 års ålder, men i praktiken var det hans moder Placidia som styrde. År 424 hade han trolovat sig med Licinia Eudoxia, en dotter till kejsare Theodosius II, men först år 437 återvände han till Konstantinopel för att gifta sig med henne. Därefter låg en stor del av inflytandet och regentskapet i händerna på Aetius, som var patricie och magister militum, medan kejsaren var en svag ledare. År 428 inbjöds vandalerna till Afrika av Bonifatius som en del i hans förstärkning sedan han vägrade lyda order från kejsaren. Två år senare började vandalerna trotsa Bonifatius och erövra städer och områden i Afrika. År 435 upprättades en fred med vandalerna och 439 hade nästan hela provinsen Afrika gått förlorad till vandalerna, men kejsaren gjorde ingenting för att stoppa förfallet. Stora oroligheter avlöste varandra i Gallien sedan bland annat goterna, frankerna och burgunderna deltagit i strider. Det blev i stället Aetius som räddade det västromerska riket år 451 när hunnerna bestämde sig för att tvinga även denna del av Romarriket att betala ut årliga tributer. Genom diplomatisk och militär skicklighet lyckades Aetius få de allianser han behövde för att kunna stoppa hunnernas och ostrogoternas frammarsch en gång för alla. Avundsjukan mot Aetius växte och på grund av rykten, från främst Bonifatius som lurats utlämna Afrika åt vandalerna, lät Valentinianus mörda Aetius personligen år 454. En kort tid därefter, den 16 mars

455, när kejsaren var ute och red i trakten av Ares med några få ur livvakten, klev han av sin häst vid Campus Martius. Då störtade två av hans följeslagare, skyterna Opila och Thraustila, som var i allians med Maximus, fram och stack först ner honom och sedan eunucken Heraclius. De tog kejsarens häst och diadem varefter de skyndade sig till Maximus, som var deras uppdragsgivare.

Petronius MAXIMUS (455)

Han var av förnäm senatorisk familj och gjorde civil karriär som bland annat praefectus praetorio av Italien, samt var konsul 439 och 443 och blev patricie 445. Därmed var han den högst rankade av alla senatorer. Efter en förlust i ett tärningsspel mot kejsare Valentinianus III, gav han kejsaren sin personliga ring i pant för det belopp som de spelat om och som han just för stunden inte kunde betala. Kejsaren som var förälskad i Maximus vackra hustru utnyttjade omedelbart tillfället, lät en vän till Maximus gå för att hämta henne, med ringen som tecken på att det var hennes man som ville att hon genast skulle komma till det kejsarliga palatset för att äta en måltid med honom. När hon kom fram fördes hon in i en av kamrarna och gjordes i ordning för kejsarens ankomst, där han fullbordade våldtäkten under kraftigt motstånd för att sedan skicka tillbaka henne igen. Hustrun krävde hämnd varpå Maximus baktalade Aetius, patricie och magister militum, så att kejsaren personligen tillsammans med eunucken Heraclius mördade Aetius (454). När han var borta saknade kejsaren nödvändigt skydd och Maximus kunde leja två hunner som dräpte kejsaren 16 mars 455 och upphöja sig själv till kejsare. Båda mördarna fick gå fria och dömdes aldrig. Valentinianus änka, kejsarinnan Eudoxia, försökte få Majorianus till kejsare men Maximus, vars hustru dött nyligen tvingade henne att ingå äktenskap med honom. Därtill hade han fått kontroll över det kejsarliga palatset genom rikliga pengagåvor. När Eudoxia fick reda på hur Maximus blivit kejsare, vändes hennes känslor och hon krävde hämnd varpå hon inkallade vandalernas kung Gaiseric från Afrika och inbjöd dem till Rom för att avsätta Maximus. De kom snarast, men Maximus dödades redan den 22 maj i ett folkligt uppror av den romerske soldaten Ursus. Den misshandlade kroppen slängdes sedan ut i Tibern. När stadporten öppnades för vandalerna två dagar senare, intog de snabbt staden och plundrade den på allting som var av värde under fjorton dagar, även statyer av brons och takplattor av koppar. Utöver detta bortfördes flera tusen personer, bland annat senatorer, deras hustrur och andra betydelsefulla personer som kejsarinnan Eudoxia själv och hennes döttrar Placidia, gift med den blivande kejsaren Olybrius (som själv kom undan plundringen), samt Eudocia, som senare bortgiftes med vandalkungens son Huneric. Placidia fick inom kort resa vidare från Afrika till Konstantinopel. Genom medling lyckades dock påve Leo klara sig undan tortyr och mord. Minst ett av de vandaliska skeppen, som återvände mot Karthago med stort byte, sjönk på vägen.

Eparchius AVITUS (455-456)

Han var av förnäm familj där fadern var senator (sannolikt den Agricola som var konsul 421), samt härstammade från Gallien. Han hade en utomordentlig utbildning och gjorde både civil och militär karriär. Fick nära kontakt med höga ämbetsmän och med visigoternas hov i Toulouse. Blev praetoria prefekt i Gallien c:a 439 och tjänade bland annat under Aetius. År 451 förhandlade han med visigoterna och fick dem att kämpa på romarnas sida mot hunnerna i slaget vid de Katalauniska fälten. Sedan kejsare Maximus dräpts 455 och Rom plundrats, utnämndes han till kejsare i juli i Gallien med stöd av visigoternas kung Teoderic som följde honom till Arles. Han kom till Italien i sept med en härstyrka där många barbarer ingick. Ricimer, som var comes och till hälften visigot och hälften sveb, stödde honom inledningsvis. En annan visigot, Remistus som blivit patricie och magister militum, placerades vid Ravenna med en gotisk härstyrka. Den romerska hären stod under Majorianus och Ricimers kontroll. Året därpå hade missnöjet växt i Italien, samtidigt som senatorerna inte ville ha en främling som kejsare. Han avsattes i okt 456 av den efterträdande kejsaren Majorianus och Ricimer, sedan hans styrkor slagits ner och han själv flytt till en kyrka och tagit av sig de kejsarliga regalierna. För att bli av med honom vigdes han till biskop av Piacenza, men dödades redan i jan 457 på Majorianus uppmaning.

Julius Valerius MAJORIANUS (457-461)

Han var av förnäm familj och hans morfader Majorianus hade varit magister militum. Självt gjorde han militär karriär och tjänade under Aetius, där han bland annat slogs tappert mot frankerna c:a 448. Före 454 hade han dragit sig tillbaka, på grund av att Aetius hustru blev avundsjuk, eftersom hans bragder överglänste Aetius egna. När Aetius blev mördad 454 upphöjdes han till comes och tog över Aetius styrkor. När även kejsare Valentinianus mördades 455 fanns det många kandidater som kämpade om kejsartronen men kejsaränkan Eudoxia förordade Majorianus. Hon tvingades i stället gifta sig med den blivande kejsaren Maximus som vann valet till kejsare. Majorianus blev då comes domesticorum. Efter vandalerna, plundring av Rom och Maximus bortgång 455, hann Avitus före Majorianus och utnämndes till kejsare samma år. Till att börja med stöddes den nye kejsaren av Majorianus och Ricimer, innan de året därpå avsatte honom. Ricimer utnämndes 457 både till patricie och magister militum, medan Majorianus upphöjdes till kejsare 1 april samma år efter att ha slagit tillbaka en alemannisk styrka på 900 man strax utanför Ravenna. År 459 var Ricimer konsul i Väst och blev alltmer en ställföreträdande regent åt kejsaren vars maktområde var inskränkt till Italien sedan Gallien vägrade lyda hans order på grund av avsättandet av Avitus. Inte heller hade Majorianus någon kontakt med Spanien, medan både Britannien och Afrika var förlorade för gott. Trots det lyckades han genom militära insatser och diplomati att vidga rikets gränser norrut längs floden Rhone, ansatte burgunderna samt erövrade staden Lyon. År 459 gick Majorianus vidare och anföll Spanien, i syfte att senare anfälla Afrika, samt nådde Gibraltar. För detta ändamål inleddes byggandet av en stor flottstyrka och han klädde ut sig till ett sändebud och for själv till vandalernas kung Gaiseric för att utreda exakt hur allt förlöpte där. Men skeppen i Spanien blev erövrade av vandaler och därmed avslutades kriget. Efter flera års utlandsvistelse återvände Majorianus till Italien i juli 461 men på väg från Arles till Rom blev han tillfångatagen av Ricimer, avklädd de kejsarliga

regalierna samt halshuggen i aug 461 i Tortona, varefter tronen stod tom under flera månader. Under tiden försökte vandalkungen Gaiseric få Olybrius på tronen.

Libius SEVERUS (461-465)

Han utnämndes till kejsare i Ravenna, den 19 nov 461, av Ricimer. Han överlät staden Narbonne åt visigoterna för att de stödde honom i kampen mot Aegidius, som var magister militum och som mördades 465. År 464 hade Severus utnämnt Arvandus till praefectus praetoria i Gallien. Vid denna tid dödades alanernas kung Beorgor vid Bergamo av Ricimer. När vandalerna utökade sina plundringståg och nådde fram till Peloponnesos i Grekland, fick kejsaren i Öst nog och utnämnde Anthemius till kejsare i Väst, men utan att det genomfördes rent praktiskt. Severus dog en naturlig död på hösten 465. Därefter stod tronen tom fram till 467.

ANTHEMIUS (467-472)

Han härstammade från en förnäm familj i Konstantinopel, där fadern Procopius bland annat var patricie och morfadern Anthemius senator, konsul och patricie. Äktade Aelia Marcia Euphemia, den enda dottern till kejsare Marcianus i Öst och de fick fyra söner, varav Marcianus gifte sig med kejsare Leo I:s dotter Leontia, samt dottern Alypia som gifte sig 467 med den patricie Ricimer som var magister militum i Väst. Anthemius gjorde en militär karriär, blev comes och bekämpade inkräktare vid gränsen längs floden Donau efter Attilas död 453. Återvände till Konstantinopel 454 där han prisades av kejsare Marcianus och utnämndes till patricie och magister militum, samt blev konsul 455. Han bekämpade ostrogoterna och deras ledare Valamer c:a 460, samt kuvade vintern 466-467 de hunner som var under Hormidacs ledning, vilka hade gått över floden Donau och plundrade i Dacia. Kejsare Leo tog itu med vandalerna i Afrika, sedan de börjat plundra i Grekland och insatte därför Anthemius som kejsare i Väst den 12 april 467. År 468 genomfördes en gemensam expedition med Öst som utgick från Konstantinopel och vars syfte var att störta vandalerna i Afrika. Men manskapet om 100.000 man på de 1100 skeppen misslyckades och de som överlevde återvände. I Väst blossade striderna upp mot visigoterna, men Anthemius fick år 469 hjälp av de aremoriska bretonerna som leddes av Riothamus, vilka stred mot goterna. Två år senare var det kejsarens son och namne Anthemius som ledde styrkorna mot goterna. År 470 försökte en viss Romanus, som var nära vän med Ricimer, konspirera men avrättades. Detta blev början på den konflikt mellan kejsaren och hans svärson Ricimer som ledde fram till ett inbördeskrig. Båda rivalerna försökte inkalla hjälp från Gallien men när Bilimer, rector Galliarum (ledare över Gallien) stod nära Rom för att hjälpa kejsaren blev han slagen och dräpt. Anthemius tog sin tillflykt till S:t Peterskyrkan i Rom, samtidigt som kejsare Leo i Öst skickade patricie Olybrius för att stilla kaoset. Som konsul var Olybrius tvungen att välja sida, men Leo hade med ett annat bud skickat en begäran till Anthemius att han skulle låta döda både Ricimer och Olybrius, som indirekt var allierade med vandalerna. När budbäraren nådde Roms hamnstad avslöjades innehållet. Ricimer inkallade Gundobad, sin systerson och magister militum i Gallien, som den 11 juli 472 dräpte kejsare Anthemius i Sankta Maria kyrka i Trastevere, innan han återvände till Gallien. Ricimer såg då till så att Olybrius blev ensam kejsare.

ARVANDUS (468) – troninkrättare

Han var en galler som steg i graderna tills han blev praefectus praetorio i Gallien i början av 460-talet. Han försökte förmå visigoternas kung Euric att inleda ett krig mot kejsaren, så att Gallien kunde bli delat mellan goterna och burgunderna. Detta var sannolikt ett led i försöket att själv bli kejsare år 468, men han avsattes, dömdes till döden men straffet ändrades varvid hans egendom beslagtogs och han fick gå i exil.

ROMANUS (470) – troninkrättare

Han var senator och patricie samt blev inblandad i en konspiration mot kejsare Anthemius. Han gjorde sig till kejsare år 470, men blev omgående krossad och halshuggen.

Anicius OLYBRIUS (472)

Han var av en förnäm familj i Italien, konsul år 464, gift med Placidia, dotter till kejsare Valentinianus III och Licia Eudoxia. Hustrun Placidia fördes bort av vandalerna i samband med plundringen av staden Rom 455. När kejsare Majorianus dog 461 stöddes Olybrius av vandalkungen Gaiseric som ville se honom som kejsare i Väst, på grund av det ingifta släktskapet och både Olybrius hustru samt hennes moder släpptes fria och återvände till Konstantinopel. Ricimer utnämnde Olybrius till kejsare i april 472 medan Anthemius ännu satt på tronen. Efter dråpet på kejsare Anthemius blev Olybrius ensam kejsare i juli, men tiden som kejsare blev kortvarig. Han dog av vattusot redan i nov. I början av denna korta period, i aug, dog även Ricimer, som ersattes som magister militum i Väst av sin svärson Gundobad. Denne Gundobad upphöjde, sedan tronen hade stått tom en tid, Glycerus till kejsare. Kejsare Zeno i Öst ville år 478 gifta bort Placidia, Olybrius änka och tillika kejsardotter, med goten Teodoric som en del i ett fredsavtal, men det genomfördes aldrig. I stället tycks hon ha äktat general Aspars barnbarns barn Areobindus Dagalaiphus Areobindus.

GLYCERUS (473-474)

Han hade tidigare haft titeln comes och varit chef över en särskild elitstyrka (comes domesticorum). I Ravenna utnämndes han i mars 473 till kejsare av Gundobad, patricie och magister militum i Väst. Gundobad var därefter på tillfällig resa till Gallien, troligen på grund av sin fader Gundiocs död. Glycerus avsattes då utan strid i Roms hamnstad Ostia, av Nepos i juni 474, som såg till att han blev vigd till biskop av Salona. När Nepos sedan tvingades fly följde Glycerus med som hans personlige biskop.

Julius NEPOS (474-475/480)

Son till Nepotianus, magister militum i Väst c:a 458-461 och gift med en svär-dotter till kejsare Leo i Öst. Efter kejsare Olybrius död 472, uppfattade sig kejsare Leo i Öst som den ensamme kejsaren, med rätt att utnämna ny kejsare i Väst. Vid patriciern Gundobads utnämning av Glycerus till kejsare i mars 473, samtidigt som kejsare Leo i Öst utnämnde Nepos för samma ämbete, svarade Leo med att skicka Nepos från Konstantinopel för att krossa Glycerus. Fördröjd av vinterns snö kom han till Italien 474 och avsatte Glycerus direkt vid ankomsten till Roms hamnstad Ostia i juni, gjorde honom till biskop av Salona, varefter han själv upphöjdes till kejsare samma månad. Kejsare Leo hade betraktat Nepos som Västs kejsare ända sedan Anthemius död år 472. Nepos hade svagt stöd i Väst. En av hans magister militum var burgundern Chilperic. Gallern Ecdicius, son till kejsare Avitus, som misslyckades med att stoppa visigoternas expansion i Gallien, ersattes med Orestes som blev den nye magister militum i Väst. Orestes hade tidigare varit sekreterare hos hunnernas furste Attila. Han tågade mot Ravenna (troligen tillsammans med Nepos) där han upphöjde sin son Romulus Augustulus till kejsare, varpå Nepos flydde den 28 aug med ett skepp till Salona i Dalmatien. När Romulus avsattes ett år senare, försökte Nepos med stöd från kejsare Leo i Öst att återta Italien men misslyckades. Han blev mördad av sina egna i april 480 men ända till dess styrde han som kejsare det lilla område han ännu förfogade över.

ROMULUS AUGUSTULUS (475-476)

Han var cirka 10-14 år när han blev kejsare i okt 475. Son till Orestes, magister militum i Väst och möjligen Barbaria. På grund av ett bråk rörande landinnehav vände sig många av soldaterna från honom. Där ingick bland annat heruler, scirier och torcilingar. De stödde i stället den sciriska hövdingen Odovacar, som lovade dem sitt stöd i frågan om de upphöjde honom till kung, vilket skedde 23 aug 476. Därmed avsattes den siste kejsaren i det västromerska riket. Den 28 aug tillfångatogs fadern Orestes och mördades. Inom en vecka dräptes också Orestes bror Paulus. Däremot lät man Romulus få behålla livet på grund av hans låga ålder och satte honom i fästet Lucullus i Campania med 6000 solidi (27 kg guld) i underhåll per år. Möjligen levde han ännu omkring år 510, men var död på 530-talet.

KEJSARE i östra delen 395-641

Flavius ARCADIUS (395-408)

Arcadius var son till kejsare Theodosius I och blev medkejsare till fadern i den östra delen av Romarriket redan år 379 när han bara var ett eller två år gammal. Han yngre bror Honorius blev på samma sätt medkejsare i den västra delen av Romarriket. År 383 utnämndes han till kejsare av fadern. Efter faderns död år 395 delades Romarriket för gott i en västlig och en östlig del. Hela uppväxttiden präglades av goternas och hunnernas plundringståg på Balkan, samt ministrar som i hög grad styrde hans liv. Den som i praktiken styrde östromerska riket var Rufinus, på samma sätt som vandalen Stilicho var den som styrde västromerska riket. Den sistnämnde hade varit kejsare Theodosius general och närmaste rådgivare och han försökte utvidga sitt inflytande även över den östra delen av Romarriket. Rufinus drog tillbaka de romerska styrkorna för att kunna försvara sig och de återvände under ledning av den gotiske generalen Gainas. Men i nov 395 högg soldaterna ner Rufinus precis framför kejsaren, dock utan att detta förändrade något. Arcadius var snart i klorna på andra ministrar och då främst under eunucken Eutropius kontroll. Eutropius ledde ett fälttåg mot hunnerna 397/398 och fick som belöning bli konsul år 399 och blev samma år även patricier. Under de kommande åren var det främst Stilicho som angrep visigoterna i Grekland och Trakien, i syfte att hålla dem borta från västromerska riket, men måhända också för att pröva sin egen makt eftersom han gjorde anspråk att ha blivit utnämnd till de båda kejsarnas personliga beskyddare, vilket skulle ha skett av deras fader Theodosius. Samtidigt hjälpte Eutropius revolten i Afrika år 398 som leddes av greve Gildo, för att försöka minska Stilichos makt, men revolten misslyckades. Vid samma tid beslöt man sig för att minska antalet germanska officerare, vilka var många i Väst men ytterst få i Öst och detta vara en av anledningarna bakom det uppror som utlöstes av greve Tribigilds, som var got till börd och i maskopi med Gainas som fått fördel av krisen och blivit utnämnd till chefgeneral (magister utriusque militiae). Eutropius tog först sin tillflykt i Haga Sofia innan han flydde till Cypern men blev återkallad på hösten 399 varefter han dömdes och avrättades. Gainas fortsatte sina påtryckningar för att få utökad makt. År 400 kom han till Konstantinopel och belägrade under en tid det kejsarliga palatset men försöken misslyckades och han blev slagen av stadens invånare och flydde, först till Trakien och sedan vidare till Asien där han eventuellt blev dödad av hunnerna. Från denna stund vågade inte hovet i Konstantinopel lita på germanska soldater och ge dem betydelsefulla poster där de kunde fatta egna beslut. Under tiden hade kejsarens hustru Eudoxia sett till att få utökat inflytande och blivit utnämnd till den ovanliga titeln kejsarinna (augusta). Genom sin skönhet och intelligens var hon med och styrde imperiet fram till sin död år 404. Därefter sköttes imperiet av Anthemius, som var praetorian prefekt. Arcadius dog år 408 och hade under sin tid som kejsare inte utträttat särskilt mycket.

THEODOSIUS II (408-450)

Han var son till kejsare Arcadius och Eudoxia och föddes 401. Året efter utnämndes han till medkejsare. När fadern dog år 408 och han blev ensam kejsare var han betydligt mer tränad i ridning, svärdsstrider och andra militära grenar än vad fadern någonsin varit. Sedan Stilicho mördats i Väst kom de båda kejsarna Theodosius II och Honorius närmare varandra. Honorius skickade styrkor mot visigoterna och Theodosius skickade hjälpstyrkor för att försvara Ravenna. Anthemius fortsatte dock att styra i Öst och hade byggt upp en kraftig försvarsanläggning runt Konstantinopel. Ända sedan 370-talets slut hade hunner och goter genomvandrat och plundrat i Illyricum, Trakien och övriga delar av Balkan. År 408 hade hunnerna under ledning av Uldin attackerat Konstantinopel men blivit drivna tillbaka. När Anthemius försvann från den politiska scenen år 414 var det i stället kejsarens äldre syster Pulcheria som tog över den styrande rollen och samma år såg hon till att bli utnämnd till kejsarinna (augusta), sjuårig gammal. Genom hennes försorg förbjöds personer som inte var kristna att få officiella ämbeten eller tjänst i militärmakten.

Östromerska riket bekämpade tre fiender. Kriget mot perserna blossade upp på nytt år 421 och fienden drevs tillbaka av ett flertal skickliga generaler, däribland germanen Ardabur, varefter en långvarig fred kunde säkerställas. Kriget mot hunnerna ökade i styrka sedan Uldin och därefter Rua samlade de spridda stammarna av bland annat hunner och goter. Från början slogs de tillbaka men från 420-talet inleddes en period med stora utbetalningar i guld för att fredsgränsen och det östromerska riket. Sedan Rua dött övertogs styret av Attila och under en tid av hans broder Bleda, som var samregent, och de tvingade fram betydligt högre utbetalningar av romarna än tidigare, vilket pågick ända till kejsare Theodosius död år 450. År 449 försökte eunucken Chryaphius leja en mördare som skulle dräpa Attila, men det misslyckades och från denna stund var det mycket svårare att nå fram till fredsavtal med Attila. Det tredje kriget som engagerade östromerska riket vid denna tid var hotet från vandalerna som erövrade provinsen Afrika och även anföll Grekland. Både för att skydda det östromerska riket och hjälpa det västromerska riket skickade kejsaren en härstyrka år 431 för att slå ner vandalernas rike i Afrika. Den leddes av Ardaburs son Aspar men de blev slagna och drevs tillbaka till Karthago. I stället blev det möjligt för vandalerna att erövra det mesta av det som återstod i norra Afrika. Vandalernas kung Gaiseric fortsatte expansionen och anföll Sicilien och Italiens kuster, varvid de bland annat belägrade staden Palermo. År 441 skickade kejsare Theodosius en ny flottstyrka mot vandalerna och de hade framgång till att börja med, men på grund av att både perserna och hunnerna passade på att anfälla östromerska riket, tvingades östromerska riket att snabbt förhandla fram en fred år 442 för att kunna slå tillbaka de andra inkräktarna. Detta fredsavtal innebar att vandalernas rike erkändes vara ett fritt och oberoende rike på mark som tidigare varit romerskt territorium, vilket var någonting helt nytt.

Det vara starka band mellan kejsare Theodosius II och kejsarna i väst, först med hans farbror Honorius och därefter hans kusin Valentinianus III. När Honorius dog år 423 och troninkräftaren Johannes antog titeln kejsare skickade Theodosius en härstyrka under Ardaburs ledning för att hjälpa sin kusin.

Ett stort arbete utfördes för att skapa ordning i alla de lagar och regler som gällde i östromerska riket och år 438 utkom Codex Theodosianus, en lagsamling som var av stor betydelse både i sig själv och för framtiden. Exempelvis infördes

stora delar av denna lag år 507 i Lex Romana Visigothorum, som den visigotiske kungen Alaric II lät upprätta för sitt visigotiska rike.

Den 28 juli år 450 föll kejsare Theodosius II så illa från sin häst att han dog kort tid därefter och han saknade då manliga ättlingar. Dottern Licinia Eudoxia hade gift sig med faderns kusin kejsare Valentinianus III.

MARCIANUS (450-457)

Han hade tidigare varit personlig assistent och livvakt (*domesticus*) till Aspar, som var kejsarens chefkommendör (*magister utriusque militiae*) och följt med på fälttåget mot vandalerna i Afrika. Där blev han tillfångatagen, men frisläpptes efter en tid. Mindre än en månad efter Theodosius död år 450 utnämndes Marcianus till kejsare och Theodosius syster Pulcheria gav honom det kejsarliga diademmet. Strax därefter gifte de sig, men på villkor att hon fick behålla sin jungfrudom som hon värnat om sedan ungdomstiden. Vid denna tid gifte Marcianus bort sin dotter Aelia Marcia Euphemia med Anthemius, den blivande kejsaren i västromerska riket. Hans intresse för västromerska riket var generellt sett mycket lågt. När Rom plundrades av vandalerna år 455 nöjde han sig med att skicka en ambassadör till vandalernas kung Gaiseric med krav att kejsarinnan Eudoxia, dotter till kejsare Theodosius, och hennes dotter skulle frigges och sändas till Konstantinopel, vilket också skedde. Aspar hade stort anseende under hans regeringstid och Aspars son Ardabur utnämndes till *magister utriusque militiae per Orientem*, men dessa båda var kloka nog att inte fatta politiska beslut eftersom det fanns en stark anti-germansk inställning hos aristokraterna i senaten.

Marcianus slutade omedelbart att betala ut guld till hunnerna när han blev kejsare och eunucken Chrysaphius blev mördad eller avrättad. År 450 hade hunnerna börjat förbereda sig på ett stort anfall mot det västromerska riket, som förväntades vara lättare att kuva än det östromerska riket. Innan Attila hann vända sig mot kejsare Marcianus hade hans styrkor slagits i spillror. Kort tid därefter dog han utan att hinna gå till anfall mot östromerska riket. Marcianus allierade sig snabbt med folk som tidigare stött hunnerna, främst ostrogoterna som tilläts få bosätta sig i Pannonien, Trakien och Illyricum. När Marcianus dog i jan år 457 hade han lyckats fylla skattkammaren och där fanns det vid hans bortgång 100.000 pund guld (32.700 kg). I likhet med sin företrädare lämnade han ej några manliga arvingar efter sig.

LEO I slaktaren (457-474)

Leo hade från början gjort en militär karriär. Det var med stöd från Aspar, med titeln *magister militum*, som han utnämndes till kejsare år 457. Krigen längs gränserna fortsatte. Ostrogoterna fortsatte att plundra på Balkan och de hade uppdelats i två grupper som leddes av Teodoric Strabo och Valamir. År 459 fick romarna ett fredsavtal med Valamir och år 473 utnämndes Teodoric Strabo till *magister militum praesentalis*. Detta hotade Valamirs goter, som leddes av Valamirs son Teodoric, vilken gick till angrepp mot Teodoric Strabo. Grupper med hunner fortsatte att göra angrepp mot romarna fram till Dengizechs död år 469.

Även grupper av andra och hittills okända folk, som slaver och bulgarer, började framträda allt närmare floden Donau och göra livet osäkert för romarna. Något tidigare, år 464, förstördes stora delar av Konstantinopel av en brand. År 468 organiserades en enorm flottstyrka i avsikt att krossa vandalerna. Till detta kom fotsoldater som marscherade landvägen från Egypten samt styrkor från västromerska riket. Den som ledde fälttåget var Basiliscus, som senare blev kejsare, men det slutade med ett fullständigt misslyckande där stora delar av flottan brändes ner av vandalerna innan de ens hade börjat strida.

Leo engagerade sig starkt i valet av kejsare i västromerska riket. Innan han blev kejsare gifte han sig med Verina och fick med henne bland annat dottern Ariadne, som gifte sig år 466 med Zeno, vilken senare blev kejsare. Aspar, som Leo tidigare hade stött, kom i dålig dager sedan det år 466 hade uppenbarats att hans son Ardabur ägnat sig åt trolöshet, varvid han hade avsatts från sin tjänst. Trots det blev Aspars son Patricie utnämnd till vicekejsare (caesar) år 470. Samma år gjorde Anagast, med titeln magister militum, revolt i Trakien, men förhandlingen med Leo avslöjade att revolten understöddes av Ardabur. Leo ansåg att Ardabur var för farlig för att få leva och år 471 mördades Aspar, Ardabur och förmodligen Patricie inne i palatset. Efter denna händelse kallades Leo för slaktaren.

LEO II (474)

Han var son till Zeno och Ariadne och dotterson till den föregående kejsaren Leo I. Han utnämndes till vicekejsare (caesar) år 473, samt kejsare (augustus) vid tiden för Leo I:s död i jan år 474. Han regerade bara i tre veckor innan han utnämnde sin fader Zeno till med-kejsare (co-augustus) och senare i nov samma år dog han en naturlig död.

ZENO (474-491)

Han hette Tarasicodissa från början och gjorde en militär karriär. Sedan han gift sig med den blivande kejsaren Leo I:s dotter Ariadne ändrade han namnet till Zeno. Deras son Leo II var kejsare år 474, varvid sonen utnämnde fadern till med-kejsare. Efter sonens naturliga död i nov samma år blev Zeno ensam kejsare. Han blev illa omtyckt av folket på grund av sin härstamning från isaurierna, vilka senare genom sitt stora antal skulle ställa till med många problem i Konstantinopel. Redan i jan år 475 utsattes han för en komplott som leddes av Leo I:s hustru Verina (hans hustru Ariadnes moder) och hennes bror Basiliscus. De understöddes av Illus som kom från samma folkgrupp som kejsare Zeno, samt av goten Teodoric Strabo. Zeno flydde till Isauria, varifrån han kommit, men Basiliscus skickade en härstyrka efter honom under ledning av Illus. När det blev känt för Illus att Basiliscus inte höll sina löften till honom, bytte han sida och hjälpte Zeno att återfå makten i aug 476. Zeno tågade in i Konstantinopel utan strider och tillfångatog Basiliscus och hans familj, vilka skickades till Kappadocia där han lät dem svälta ihjäl. Verina tillfångatogs och Zeno överlämnade sin svärmödrer till Illus som lät henne sitta i fångelse. Trots det lyckades hon förmå sin andra son Marcianus, understödd av goten Teodoric Strabo, att revoltera år 479, men revolten slogs snabbt ner av Illus.

Även Ariadne, kejsarens hustru, försökte få sin moder Verina frigiven och konspirerade mot Illus. Zeno svarade med att utnämna Illus till magister militum per Orientem och skickade honom till Antiokia. År 483 höll Illus Zenos broder som fånge men vägrade frige honom, varpå Illus startade en revolt år 484 och blev avskedad av Zeno. Därtill skickade Zeno en härstyrka mot honom under ledning av Leontius, men Illus lyckades få honom att byta sida och med stöd av Verina utropades Leontius till kejsare. Det dröjde inte länge förrän en ny härstyrka var på plats, som slog Illus styrka och därefter belägrade staden Papirius. Här inne dog Verina under det första året och först ytterligare tre år senare, år 488, intogs fästet genom en förrädare. Illus och troninkräktaren Leontius blev genast avrättade.

Fram till år 481 hade Zeno lyckats spela ut de två ostrogotiska grupperna mot varandra. Men detta år dog Teodoric Strabo genom en olyckshändelse. Teodoric, av amalernas ätt, var en farlig person på Balkan ända till år 488 när Zeno skickade honom till Italien för att slå ner Odovacar, som gjort sig till kung över Italien. Därmed fick Zeno bort det ostrogotiska hot som fanns på Balkan. Den 9 april år 491 dog Zeno. Därmed ansåg Teodoric och hans ostrogoter att avtalet med kejsaren var upphävt och när Teodoric vid samma tid hade dödat Odovacar och erövat Italien, gjorde han sig själv till kung över Italien i Odovacars ställe.

Flavius BASILISCUS (475-476) – troninkräktare

Basiliscus gjorde en militär karriär, medan hans syster Verina gifte sig med Leo I, som senare blev kejsare. Han utkämpade strider på Balkan innan han fick i uppdrag att leda den katastrofala expeditionen mot vandalerna år 468, samt ingick i kuppen mot Aspar och hans söner år 471. Hans syster Verina lyckades i jan år 475 fördriva sin dotters man kejsare Zeno, som nyligen blivit utnämnd till kejsare. Zeno flydde till Isauria, men Basiliscus försök att komma åt honom misslyckades. I stället återvände Zeno till Konstantinopel i aug 476, sedan Basiliscus förlorat allt mer stöd i Konstantinopel. Basiliscus och hans familj lade ner alla strider och sökte skydd i en kyrka. Efter att ha lovat att inte avrätta dem, kom de ut och Zeno skickad dem till Limnae i Kappadocia där han lät dem svälta ihjäl.

LEONTIUS (484-488) – troninkräktare

Leontius skickades av kejsare Zeno österut år 484 för att tillfångata Illus sedan denne fångat kejsarens broder och inte ville frige honom. Men han bytte sida och utropades till kejsare av Illus, som tidigare varit en nära undersåte till kejsare Zeno samt dennes svärmoder Verina. En ny härstyrka kom fram inom kort och belägrade staden Papirius där de forskansat sig. Först efter fyra år (år 488) lyckades de ta sig in i staden, tack vare en förrädare. Leontius och Illus dräptes omgående och Leontius huvud fördes till Konstantinopel.

ANASTASIUS (491-518)

Till skillnad från många av de föregående kejsarna hade han inte gjort militär karriär. I stället var han år 488 tilltänkt som biskop i Antiokia. När han utnämndes till kejsare i apr 491, främst genom kejsare Zenos änka Ariadnes vilja, var det en stor överraskning för aristokratin. Bara en månad senare gifte sig Anastasius med Ariadne men de fick inga barn. Inom kort lät han avrätta kejsare Zenos broder Longinus, som hoppades bli kejsare för egen del, samt drev ut isaurier från Konstantinopel. Det ledde fram till en isaurisk revolt, som slogs ner samma år, men det var inte förrän år 498 som allt motstånd var nedslaget. Redan från år 493 blev bulgarerna ett hot längs den romerska gränsen i norr, men sedan ostrogoterna gett sig av från dessa trakter hade romarna stärkt gränsförsvaret längs Donau. Anastasius erkände till slut (år 497) Teodoric som kung över Italien, även om det förekom strider i Pannonien åren 505-510 innan de kom fram till ett fredsavtal. I avtalet från 497 framgår det att Italien fortfarande betraktades som en del av det romerska imperiet och att Teodoric regerade över romarna som en kejsarlig ställföreträdare och över ostrogoterna som en kung. Anastasius dog i juli 518 och det fanns då så mycket som 320.000 pund guld (104.640 kg) i skattkammaren.

JUSTINUS (518-527)

Han var född och uppvuxen i Dardania där många av hunnernas och goternas anfall och plundringståg bedrevs fram till fredsavtalet med kejsare Leo I år 461. Vid denna tid tog han sig till Konstantinopel med två följeslagare och de lyckades bli värvade i palatsets nya vaktstyrka, excubitores, som var 300 till antalet, vilka skulle vara en motvikt till den stora germanska vaktstyrka som redan fanns. År 518, när kejsare Anastasius dog, var han kommandant över denna styrka. Dagen efter dödsfallet samlades folket på Hippodromen medan ämbetsmän och patricier möttes i palatset. Eftersom de inte kunde enas om någon bra kandidat blev folket otåligt och i den panikartade oordning som följde var det någon som sköt fram Justinus, varpå han fördes till den kejsarliga logen vid Hippodromen, gavs de kejsarliga tecknen och hyllades som kejsare. Den höga ämbetsmannen och eunucken Amantius hade dock haft en framstående kandidat vid namn Theocritus och han hade gett Justinus pengar för att denne skulle köpa stöd till honom. Men Justinus använde pengarna för att köpa stöd för sig själv och så fort han var vald lät han avrätta Amantius och Theocritus.

Relationen mellan ostrogoterna och det kejsarliga hovet i Konstantinopel var komplicerad. Ostrogoterna levde i Italien som en styrande klass, försörjd genom egendom som de tillägnat sig från de romerska jordägarna, enligt uppgift en tredjedel av all jord. Dessutom gick ostrogoterna i egna arianska kyrkor, eftersom romarna var katoliker. Justinus förbättrade relationen genom att utnämna Teodorics svärson Eutharic till konsul år 519, vilket var första gången som en got fick denna hedervärda utnämning, samt adopterade honom efter gotisk tradition. Denne Eutharic var en okultiverad man som ogillade katoliker, men han var gift med Teodorics dotter Amalasuënthia. År 522 dog Eutharic och lämnade sonen Athalaric, född 518, efter sig. År 524 lät Teodoric avrätta Boethius, en av de högsta ämbetsmännen, sedan han anklagats för att ha bedrivit förrädisk korrespondens med hovet i Konstantinopel. En stor religiös strid bröt ut i det östromerska riket,

vilket berodde på att man hade olika uppfattningar om Kristus natur. Bekämpandet mot bland annat arianismen fortsatte i Öst och från år 523 förekom öppen förföljelse av alla arianer. Teodoric den store, ostrogoten som styrde Italien med fast hand, blev oroad över den anti-kätterska politik som den nya regeringen i Konstantinopel bedrev. Han sände år 525 iväg påven Johannes som sändebud för arianerna, trots att påven själv var katolik. När han kom fram bönföll han att man skulle vara mer tolerant mot oliktankande kristna i det östromerska riket, men utan att få gehör. Året därpå, den 30 aug år 526, dog Teodoric den store och efterträddes av den åttaårige pojken Athalaric. Viss oro förekom också mellan romarna och perserna, men perserna bekämpade även andra folk. Vid denna tid mötte de hunnerna och romarna förintade en härstyrka på 20.000 man.

År 527 utnämnde Justinus sin adoptivson Justinianus som medkejsare. Justinianus var biologiskt sett hans systems son. Fyra månader senare dog Justinus, den 1 aug 527. Orsaken var en gammal krigsskada i foten.

JUSTINIANUS I (527-565)

Han hette från början Petrus Sabbatius och talade mer latin än grekiska, men lade till namnet Justinianus när han adopterades av sin morbror Justinus, som senare blev kejsare. Han utnämndes år 520 till magister militum praesentalis och ersatte Vitalis som blivit brutalt mördad, möjligen av Justinianus själv. År 521 blev han konsul. Justinianus äktenskap med Theodora skapade stort uppståndelse, på grund av hennes bakgrund som erotisk skådespelerska på teatern, då det var enda tillfället kvinnor fick uppträda. In i det längsta var många betydelsefulla personer emot giftermålet, som dessutom var olagligt eftersom aktriser inte fick gifta sig med högt uppsatta aristokrater. Men efter lagändringar och några av motståndarnas naturliga bortgång genomfördes bröllopet. Den 1 aug år 527 utnämndes han till kejsare och hade då redan varit medkejsare i fyra månader.

Hans regeringstid blev i många avseenden en vändpunkt. Ekonomin förbättrades i öst, imperiet expanderade kraftigt samt återtog flera viktiga områden och den religiösa striden rörande Kristus natur upphörde. Därtill byggdes Haga Sophia år 532 och den ersatte en äldre kyrka med samma namn. Lagsamlingen reviderades och utkom i ny upplaga, Codex Justinianus. Å andra sidan skakades imperiet av flera stora naturkatastrofer och andra olyckor. Nika-upproret medförde att ett stort antal medborgare i Konstantinopel höggs ner år 532, men innan dess hade upprorsmakarna förstört väsentliga delar av staden. Böldpesten slog till i Europa och kom till Konstantinopel år 542. Efter att ha spridits runt om i Imperiet återvände den till Konstantinopel år 558. Två mycket kraftiga jordbävningar drabbade Konstantinopel åren 542 och 557, liksom en häftig brand som ödelade stora delar av staden. År 558 rasade domen till Haga Sophia men byggdes snabbt om efter en ny lösning och den kyrkan står fortfarande kvar. En beräkning har visat att befolkningen i östromerska riket minskade med 40% från år 500 till år 600. Vid samma tid kan befolkningen i Italien ha minskat med 90%.

En revolt som kallas Nika-revolten utbröt i jan år 532 i Konstantinopel. Det började med de vardagliga gatuslagsmålen och kriminaliteten i samband med hästkapplöpningarna. Hästarna tävlade för två olika lag eller sidor som hade varsin färg, och deras anhängare hade därför en av de två färgerna som symboler för sin tillhörighet. Stadens prefekt lät arrestera en del av bråkmakarna, fann sju av dem

skyldiga till mord och skickade iväg dem för att få dem hängda utanför staden. Men byggnadsställningen brast och två av dem överlevde, en grön och en blå, varefter de skickades till en kyrka i närheten där de vaktades noga i väntan på en ny avrättning. Under tiden försökte anhängare till dessa grupper att få dem fria och bad Justinianus att han skulle benåda dem, men utan resultat. Vid nästa kapplöpning fortsatte anhängarna att kräva benådning fram till det tjuogoandra av de tjugofyra loppen, då de två stridande grupperna plötsligt förenade sig och ropade ut lösenordet Nika. Ett häftigt upplopp startade och hovet stängde in sig i palatset. Dagen efter försökte Justinianus att fullfölja tävlingen men det medförde bara fortsatta upplopp och mordbränder, vilka pågick under hela den efterföljande veckan. Inte ens de trupper som sattes in från Trakien kunde återställa ordningen. På söndagen, före soluppgången, framträdde Justinianus på Hippodromen där han lovade benådning. Men folkhopen fortsatte att uppträda aggressivt och Justinianus begav sig därifrån. Kvällen före hade Justinianus avskedat två släktingar till den föregående kejsaren Anastasius och skickat hem dem från palatset mot deras vilja. Folkhopen hämtade dem och förde dem till Hippodromen där den ene, Hypatius, utropades till kejsare. Justinianus gjorde sig beredd att fly, men hindrades av sin hustru Theodora. I stället beslöt han sig för att handla skoningslöst. Han lät en härstyrka, ledd av Belisarius och Mundo, från var sitt håll inta Hippodromen varefter samtliga 30.000 närvarande högs ner. Hypatius däremot fördes bort, dömdes till döden och avrättades. Därmed upphörde upproret och de två ledarna upphöjdes för sin insats.

Sommaren år 533 begav sig den expedition iväg, under ledning av Belisarius, vilken skulle återerövra provinsen Afrika. Hären bestod av 10.000 fotsoldater, 5000 ryttare och omkring 3000 allierade barbarer. Vandalernas kung Gelimer mötte dem med 80.000 ryttare och såg det som en enkel uppgift att förintna den romerska härstyrkan. På grund av en serie missförstånd och en dålig planering vände krigslyckan för vandalerna och det som tycktes vara omöjligt inträffade. Romarna besegrade vandalerna, återerövrade varje del av deras besittningar och drev upp kung Gelimer i bergen med en liten grupp anhängare, där de levde med berberna. Gelimer gav upp på senvintern eller tidigt på våren 534 sedan han lovats fri lejd. Han fördes till Konstantinopel, där han visades upp i ett triumftåg tillsammans med enorma skatter vilka vandalerna bland annat tagit i den stora plundringen av Rom år 455. Här ingick också de judiska skatter som romarna tagit vid Jerusalems förstörelse år 70. Kung Gelimer placerades i Galatia där han levde resten av sitt liv. Runt två tusen vandaler räddade sig samtidigt genom att bli värvade i den romerska armén. Striderna i Afrika fortsatte fram till år 548 mot berber och andra folk som motsatte sig det romerska styret.

Kriget mot ostrogoterna i Italien tog betydligt längre tid. Det inleddes på allvar år 535 och leddes till att börja med av samma Belisarius som besegrat vandalerna, men det avslutades inte förrän år 552 och då var stora delar av Italien ödelagt. Den inledande romerska styrkan som landsteg på Sicilien var bara hälften så stor som den vilken användes mot vandalerna. Justinianus visste att det fanns en splittring bland goterna sedan Teodoric den store dött år 526 och dennes lille dotterson Athalaric övertagit styret tillsammans med sin moder Amalasuëtha, vilka i allt högre grad anammat ett romerskt levnadssätt före ett gotiskt. Samtidigt var det en del gotiska ädlingar som ville bli allt mer självständiga sedan Teodoric var borta. Vid ett tillfälle kände sig Amalasuëtha så hotad att hon övervägde att fly till Konstantinopel men stannade kvar sedan hon fått övertaget mot tre av sina fiender. När Athalaric dog den 2 okt år 534, bara sexton år gammal, försökte hon

stärka sin position genom att utnämna sin kusin Teodahad som efterträdare, men Teodahad svarade med att låta mörda henne. Sådant var läget när Justinianus gick till anfall. Förutom Belisarius anfall mot Sicilien, som knappt mötte något motstånd alls och nådde fram till Syrakusa den 31 dec 535, skickades Mundo med en härstyrka till Dalmatia där han året därpå förlorade livet i en strid mot goterna. Teodahad försökte förhandla och skickade påve Agapetus I till Konstantinopel men utan resultat. Våren därpå, år 536, gick Belisarius över sundet till det italienska fastlandet och nådde snabbt fram till staden Neapel där det fanns en gotisk härstyrka, men den intogs efter tjugo dagar. Teodahad misslyckades med att återta staden och det blev för mycket för ostrogoterna som valde Witigis till kung i stället, trots att han inte tillhörde amalernas kungliga ätt. Teodahad flydde till Ravenna där han övermannades och dödades. Samtidigt hade östromerska riket försökt förmå frankerna att anfälla norrifrån. Witigis begav sig till Ravenna, gifte sig med Amalasuentas dotter Matasuenta mot hennes vilja och köpte sig fri från frankerna. Belisarius fortsatte norrut och kom fram till Rom den 9 dec år 536. Både påven och folket hade sina sympatier på den östromerska härstyrkans sida, fastän de hade svurit trohetsed till Witigis. När Witigis hörde att Rom fallit rustade han en härstyrka på 150.000 man, främst kavallerister och belägrade Rom. Efter ett år och nio dagar, eller i mitten av mars år 537, gav de upp sedan staden fått såväl förstärkning som föda. I stället inleddes en vapenvila och ostrogoterna skickade sändebud till Konstantinopel i ett försök att åstadkomma en fredsuppgörelse. Under tiden skickade Belisarius bud till Johannes, en släkting till Vitalianus, vilken under vintern befann sig i Picenum och sade att om ostrogoterna bröt vapenvilan skulle han plundra de ostrogotiska egendomarna. När detta sedan hände, gick Johannes ut i strid och kom till Rimini, en dagsresa från Ravenna, där Witigis olyckliga hustru sände bud till honom och lovade äktenskap samt förräderi mot ostrogoterna. Så fort Witigis fick höra detta upphävde han belägringen av Rom och återvände till Ravenna. Året därpå, år 538, förstördes staden Milano av de östromerska styrkorna och året efter, år 539, försökte ostrogoterna få kontakt med perserna och få dem att upphäva freden med romarna men utan resultat. Belisarius fortsatte sina framryckningar, tog Osimo och kom allt närmare Ravenna. Åter igen gick ryktet att Belisarius eftertraktade makten och själv ville bli kejsare över Italien i ett oberoende rike, på samma sätt som ryktet gått när han stred i provinsen Afrika. Ostrogoterna tog ryktet på allvar och erbjöd honom kejsartiteln i ett västromerskt rike. Han samtyckte, men bara för att få Ravenna att ge upp sitt försvar, vilket också skedde i maj år 540. När kejsare Justinianus hörde om uppgörelsen gav han genast order att Belisarius skulle återvända. Tillsammans med Witigis och Matasuenta reste Belisarius till Konstantinopel men kejsarens välkomnande var kyligt och misstroget. Under tiden valde ostrogoterna en ny kung och det blev Ildibad som var brorson (eller systerson) till den visigotiske kungen i Spanien. När han blev mördad år 541 valdes hans brorson (eller systerson) vid namn Baduila (eller Totila som romarna kallade honom för), till kung. Han skulle visa sig vara den värsta tänkbara motståndaren till östromerska riket. Inom kort hade ostrogoterna återtagit en stor del av de områden i Italien som de förlorat. Under tiden hade Belisarius, år 541, skickats till fronten i öst med bland annat en grupp goter som följt honom när de slogs mot perserna, men efter ett par år skickades han på nytt till Italien där han förde en svältande tillvaro med sina undernärda styrkor. I dec år 545 belägrade Baduila staden Rom och nästan exakt ett år senare, i dec år 546, föll Rom i hans händer. Först var Baduila besluten att ödelägga och riva ner hela staden, men Belisarius, som inte förmådde försvara

staden, skickade ett brev där han värnade om den skönhet som skulle gå förlorad i så fall. Baduila gav upp sin plan och valde att evakuera staden i stället. Senatorerna tog han med sig medan resten av befolkningen sändes till Campania. Därefter var Rom fullständigt öde tills Belisarius nådde dit. Han lät reparera murarna och såg till att staden fick en ny befolkning. Baduila fann då att han omöjligen skulle kunna återta staden. Men åter igen blev Belisarius, denna gång av familjeskäl, återkallad till Konstantinopel. Det medförde att Baduila kunde återta Rom och därefter plundrade han Sicilien. År 550 satte Justinianus upp en stor härstyrka, som leddes av hans kusin Germanus, och skickade den till Italien. Före avmarschen gifte sig Germanus med Matasuentha men innan han gav sig iväg blev han sjuk och dog på hösten år 550. Året efter födde Matasuentha en son som fick heta Germanus efter sin fader. Justinianus insatte eunucken Narses på Germanus plats och med honom följde en härstyrka på 30.000 man, vilket var betydligt mer än vad Baduila just då förfogade över. I juni eller juli år 552 stod den avgörande drabbningen vid Busta Gallorum i Apenninerna. Ostrogoterna förlorade slaget och Baduila dog. I slutet av okt samma år utkämpades ett slag vid Mons Lactarius, inte långt från Neapel, men därefter var det bara smärre strider som utkämpades mellan goter och romare.

Vid denna tid skickade kejsare Justinianus även en härstyrka mot visigoterna i Spanien. År 551 hade en visigotisk ädling, vid namn Athanagild, sökt Justinianus hjälp för att göra revolt mot visigoternas kung. Året därpå, år 552, skickade Justinianus iväg Liberius, som var en mycket erfaren och skicklig härförare, till Spanien. År 555 blev Athanagild kung över visigoterna och han bad då romarna att dra sig tillbaka, vilket de vägrade. Från den tiden höll det östromerska riket en liten del av den spanska kusten ända fram till kejsare Heraclius tid i början av 620-talet.

Justinianus dog fridfullt i sömnen natten den 14/15 nov 565.

JUSTINUS II (565-578)

Justinus var son till kejsare Justinianus syster Vigilantias. När Justinianus dog var det främst två personer, båda vid namn Justinus, som ansågs vara närmast till kejsartronen. Den Justinus som blev kejsare såg genast till att den andre Justinus skickades till Egypten där han mördades.

Det östromerska eller bysantiska riket hade delvis svårt att bibehålla de gränser som den föregående kejsaren utvidgat så kraftfullt. Det fanns fortfarande inga permanenta slaviska bosättningar söder om Donau, men norr om floden fanns både slaver, gepider och langobarder. År 558 hade dessutom avarerna kommit från de ryska stäpperna. Samma vecka som han blev kejsare kom sändebud från avarerna men Justinus vägrade att betala ut samma underhåll som hans företrädare gett dem.

Staden Sirmium (Sremska Mitrovica) hade upplevt en brokig historia. När hunnernas anstormning var som värst hade den person som var praetorian prefect av Illyricum flyttat sitt ämbete därifrån och valt Thessalonika i stället. Hunnerna tog staden Sirmium redan år 440/441 och ödelade den, men kejsare Justinianus byggde upp den på nytt 535. Dock intogs den av gepiderna innan ett år hade gått. Langobarderna, som ibland uppfattades som ortodoxt kristna trots att flertalet var arianer till skillnad från gepiderna som var arianer, sökte allians med östromerske

kejsaren som omgående skickade en härstyrka på 15000 man för att stötta langobarderna. Gepiderna tvingades till vapenvila, men så fort romarna begav sig hem igen bröts freden, dock med det resultatet att gepidernas kung Torisind och langobardernas kung Audoin fann att deras härstyrkor var ovilliga att strida mot varandra. En ny vapenvila upprättades, men gepiderna behöll kontrollen över Sirmium och en stor del av landet runt omkring. År 565 bröts freden och langobarderna fick övertaget. Gepidernas kung Cunimund försökte då förhandla sig till hjälp från östromerska riket, där de lovade att utlämna staden Sirmium i utbyte mot romersk härljälpl. På så sätt fick gepiderna ett övertag med de romerska hjälplstyrkorna, men de överlämnade aldrig staden som de lovat. Langobarderna vände sig då till avarerna för att få hjälpl. Åter igen försökte gepiderna få romersk hjälpl, vilket lovades av kejsare Justinus II, men samtidigt lämnade han besked till langobarderna att romarna skulle hålla sig neutrala den här gången. Gepidernas härstyrka som var förlagd i Sirmium överlämnade staden till romarna för att kunna ansluta sig till huvudstyrkan. I det avgörande slaget förlorade gepiderna grundligt och deras kung Cunimund stupade, varefter langobardernas kung Alboin omformade den döde kungens huvud till en dryckesbägare. Detta upptände Cunimunds dotter Rosemundas hat, men trots det tog Alboin henne som krigsbyte och gifte sig med henne. Därtill delades gepidernas område mellan langobarder, avarer och romare, men vänskapen höll inte. Langobarderna bröt upp år 568 och gav sig av mot Italien efter en inbjudan av Narses. Tillsammans med 20.000 saxare, samt en rad andra folk, erövrade de det mesta av Venetia i Italien och året därpå merparten av Liguria. Det romerska försvaret var dåligt förberett och Italien hade just drabbats av pesten. År 573 mördades kung Alboin, sannolikt genom hans hustru Rosemundas försorg. Hon flydde omgående till Ravenna som fortfarande hölls av östromerska riket. Året därpå, år 574 mördades hans efterträdare kung Cleph och under den kommande tioårsperioden uppdelades langobarderna i ett trettiootal grupper som styrdes av var sin greve. År 576 försökte östromerska riket göra en offensiv men befälhavaren Baduarius förlorade och dog samma år i Italien, varefter langobarderna utvidgade sitt rike i Italien. Under hela Justinus regering försökte kejsaren upprätthålla goda förbindelser med frankerna.

År 573 eller början av 574 gick avarerna över Donau, under ledning av sin khan Baian, sedan romarna lidit ett nederlag mot perserna. Tiberius, den blivande kejsaren, ledde en härstyrka mot dem men förlorade. Trots detta höll den romerska gränsen längs floden Donau förhållandevis bra.

Mellan åren 569 och 572 beslöt den visigotiske kungen Leovigild att minska det bysantinska området i Spanien och han erövrade de båda städerna Asidona och Cordoba, men år 572 slöt han fred med kejsare Justinus II. Samtidigt infördes en rad bysantiska traditioner och ceremonier för att efterhärma det bysantinska riket. Först omkring år 624, under den visigotiske kung Suinthilas ledning, erövrades de återstående viktiga platserna som Cartagena och Malaga.

I slutet av år 578 dog kejsare Justinus II.

TIBERIUS II Konstantin (578-582)

Han var född i en region av Trakien där man talade latin, vilket gjorde att han var välvilligt inställd till Italien och det forna västromerska riket. I dec år 574 utnämndes Tiberius, som då var kommandant över den palatsstyrka på 300 man

som kallades Excubitors, till vicekejsare (caesar) och fick namnet Tiberius Konstantin. Eftersom kejsare Justinus II året innan, år 573, förlorat sin mentala förmåga att upprätthålla sitt styre, överläts det i stället till hans hustru Sophia och till Tiberius. Omgående började han spendera en stor del av statskassan på militärer och ämbetsmän, vilket gjorde honom populär och medförde att han fick stöd. Han betalade också ut 80.000 solidi (362 kg guld) per år till avarerna för att få dem att hålla vakt vid gränsen som sträckte sig längs floden Donau, varefter han kunde flytta en stor del av de romerska härstyrkorna österut mot perserna.

Försöken att återerövra Italien år 576 avbröts. I stället köpte man fred genom att betala ut guld till de langobardiska grevarna eller till deras grannar frankerna. För att i lugn och ro kunna ägna sig åt kriget mot perserna, utbetalades mer än 200.000 solidi (908 kg guld) till de langobardiska grevarna för att bibehålla freden. Under lång tid framöver skulle fortfarande städerna Rom, Neapel, Genoa och Ravenna vara i östromerska rikets händer. Exempelvis föll inte Ravenna för langobarderna förrän mer än hundra år senare, år 751. När Tiberius efterträdare som kommandant över palatsstyrkan Excubitors, vid namn Mauricius och som var den blivande kejsaren, fick överhanden i striderna mot perserna, kunde Tiberius för en kort tid även inleda strider i norra Afrika och i Spanien.

År 580 krävde avarerna att romarna skulle överlämna staden Sirmium till dem, men när Tiberius vägrade inledde de en belägring av staden. Samtidigt började slaverna att göra intrång på Balkan i allt större omfattning. Först år 582 gick Tiberius med på att överlämna staden till avarerna, som leddes av khan Boyan, men för att få ut stadens befolkning och kunna föra dem i säkerhet krävde de att han skulle betala ut tre års underhåll, det vill säga 240.000 solidi (1090 kg guld).

Först år 582 lyckades avarerna inta staden Sirmium, men då var den kraftigt avfolkad, men de lyckades erhålla 60.000 solidi (272 kg guld) och de hade en bra position för att kunna framtvinga mer guld.

I slutet av år 582 blev Tiberius plötsligt sjuk och i aug utnämnde han Mauricius till kejsare (augustus). Dagen efter, den 14 aug, avled han.

MAURICIUS (582-602)

Han var från början precis som sin företrädare kommandant över den palatsstyrka som kallades excubitor. Genom lyckade insatser som befälhavare i kriget mot perserna år 581, steg han i aktning och den 13 aug år 582, dagen innan kejsare Tiberius dog, utnämndes han till kejsare. Han gifte sig dessutom med kejsare Tiberius dotter Konstantia.

År 584 förlorades Cordoba som var det sista fästet i Spanien, men andra viktiga städer som Ravenna och Karthago säkrades genom militära och organisatoriska insatser. Samma år började den langobardiske ädlingen Autari använda titeln kung, vilket visade omvärlden att landet var välorganiserat. År 593 förhandlade påve Gregorius fram en fred med langobarderna, vilket var i strid mot kejsarens vilja.

Omkring år 582 anfölls Athen plötsligt av slaver och avarer. Slaverna fortsatte att tränga in på romerskt territorium. År 586 nådde de fram till staden Thessalonika och år 587 till staden Hadrianopolis. Från år 587 fram till 805 kontrollerades den östra delen av Peloponnesos av slaverna. Utbetalningar i guld till avarerna för att upprätthålla fred längs den romerska gränsen hade då redan

pågått en tid. År 578 betalades 80.000 solidi (363 kg) till avarerna och år 584 fick de 100.000 solidi (454 kg). År 604 utbetalades 126.000 solidi (572 kg) och slutligen fick de 600.000 solidi (2724 kg) år 622. När sedan avarerna anföll Konstantinopel år 626 utan att lyckas uppnå någon seger, upphörde utbetalningarna. Redan år 593 hade östromerska riket inlett ett fälttåg mot avarerna och gått över floden Donau för första gången på mycket lång tid. När kejsare Mauricius i ett senare fälttåg av samma slag år 602 beordrade härstyrkan att övervintra på den norra sidan av floden Donau utbröt myteri och en lägre officer vid namn Phocas tog makten i Konstantinopel. Mauricius flydde till den östra eller asiatiska sidan av Bosporen och blev mördad.

PHOCAS (602-610) – troninkrätare

Han var en lägre officer under Mauricius och blev känd som en av de värsta kejsarna i det bysantinska riket, både till sin person och rörande de händelser som skedde under hans regeringstid. Det började med en svår pest år 602 som bland annat drabbade Konstantinopel hårt och året därpå anfölls romarna av perserna. Även slaverna gick över den romerska gränsen. Redan under de närmast föregående kejsarna hade den romerska administrationen börjat luckras upp och var i upplösning innan nya former som stöddes av kyrkan tog vid. Försvagningen ledde till att revolter startade i Egypten och längre västerut i Afrika år 608, varvid Phocas avbröt det persiska kriget året därpå och riktade sig mot de inre upploppen, främst i Egypten. Perserna trängde på och erövrade alla de romerska befästningarna längs deras gemensamma gräns, medan Heraclius, som ledde upproret, seglade från Egypten till Konstantinopel år 610 sedan Phocas styrkor återvänt från Egypten. När Heraclius flottstyrka siktades, valde kejsarens svärson Priscus, som förde befäl över den kejsarliga palatsstyrkan, att byta sida, tillfångatog Phocas och förde honom till Heraclius som omedelbart lät halshugga honom. Därefter högg de av höger arm, misshandlade kroppen och placerade den på en jolle som de satte eld på.

HERACLIUS (610-641) – troninkrätare

Han kom att bli stamfader för en ny kejsarlig dynasti. Tillsammans med sin fader som var guvernör i Afrika, startade de en revolt 608 mot Phocas som inom kort spreds till Egypten och Palestina. I Egypten blev han ledare för hela upproret och seglade till Konstantinopel året därpå. Sedan kejsare Phocas mördats kunde Heraclius utropa sig till kejsare år 610. Då hade tusentals personer dött i upproret, imperiets finanser var i botten och gränsen mot perserna var oöverskådlig. På grund av denna revolt förlorade romarna Egypten, Syrien och Palestina till perserna som tog Damaskus 613, Jerusalem 614 och Egypten 619. För att slippa kriga på två fronter upprättade kejsaren ett fredsavtal med avarerna år 619 och förberedde det anfall mot perserna som kom igång 622. År 626 anfölls Konstantinopel dels av perser och dels av en allians av slaver, avarer och bulgarer. De sistnämnda krossades varvid perserna återvände. År 627 fick Heraclius till stånd ett fredsavtal med perserna, sedan deras härstyrka i det närmaste förintats, vilket medförde att de forna

romerska provinserna återlämnades. En kort tid därefter dog den persiske fursten och därmed kom i praktiken det persiska väldet att upplösas, vilket medförde att araberna snabbt och enkelt kunde samla sig och bilda en stark maktfederation av de periska resterna. År 634 erövrade araberna Syrien, varefter de fortsatte sina framgångsrika fälttåg i trakten.

Slaver och avarer fortsatte att ansätta romarna, lade under sig områdena söder om Donau, så som Trakien och Makedonien. De plundrade både i de centrala delarna av Grekland och nere i Peloponnesos.

Det var under hans regeringstid omkring år 624 som de sista romerska befästningarna i Spanien förlorades, varvid visigoterna återtog hela provinsen. Under den visigotiske kungen Suinthilas ledning, erövrade goterna den sydligaste delen av Spanien där viktiga platser som Cartagena och Malaga ingick.

År 641 dog Heraclius och efterträddes av två av sina söner Heraclius Konstantin och Heraclonas, vilka hade olika mödrar. Innan året var fullbordat var den förstnämnde dräpt och den sistnämnde stympad och förvisad till ön Rhodos tillsammans med sin moder, varvid Heraclius Konstantins son Konstans II blev kejsare (641-668).

* * *